BELGIË-BELGIQUE
P.B.
9000 GENT X
B/43

Toegelaten gesloten verpakking B/43
Afgiftekantoor Gent X

BASTT vzw

oistat

PROSCENIUM

TIJDSCHRIFT VOOR
THEATERTECHNIEK
THEATERARCHITECTUUR
SCENOGRAFIE

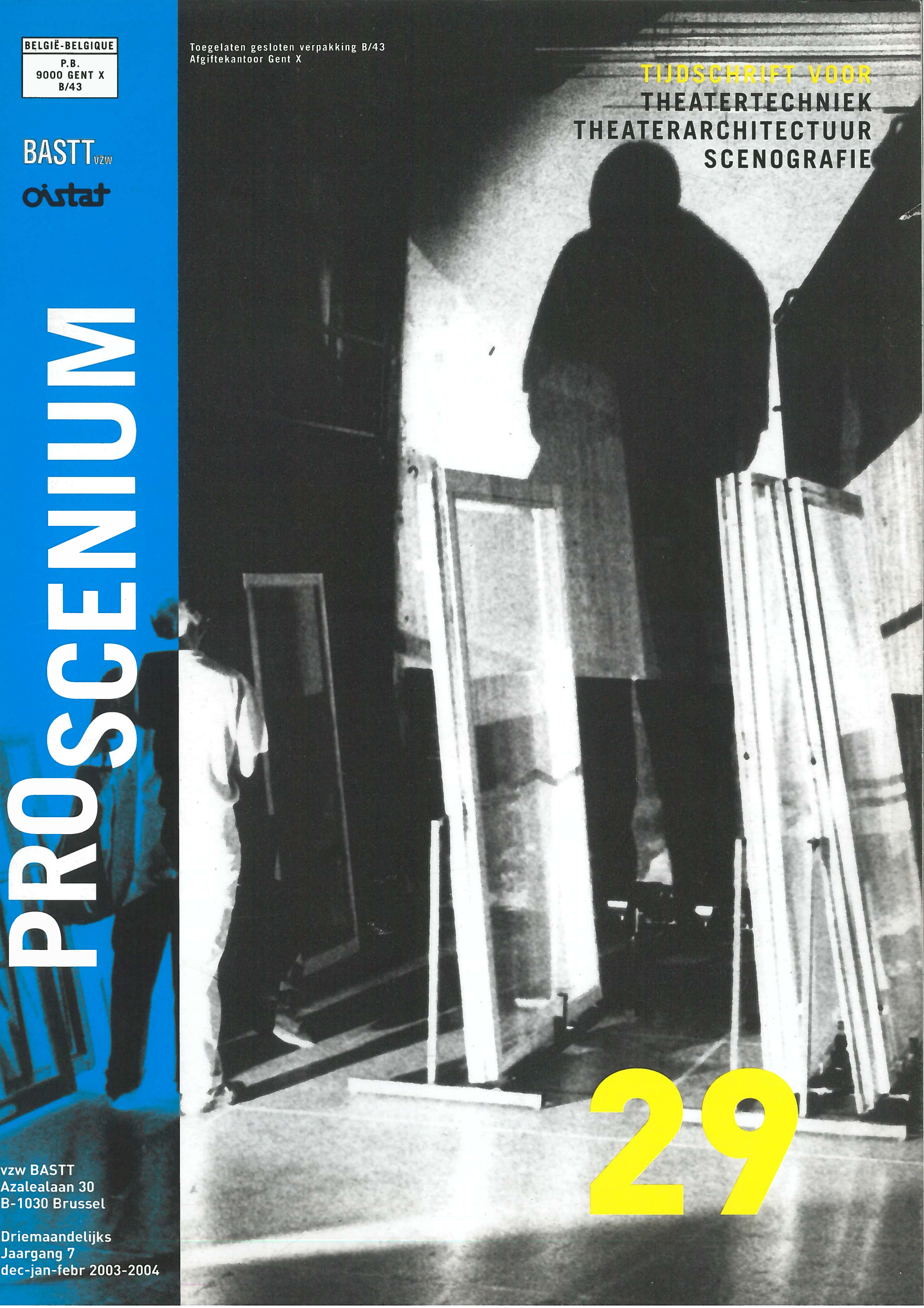

29

vzw BASTT
Azalealaan 30
B-1030 Brussel

Driemaandelijks
Jaargang 7
dec-jan-febr 2003-2004

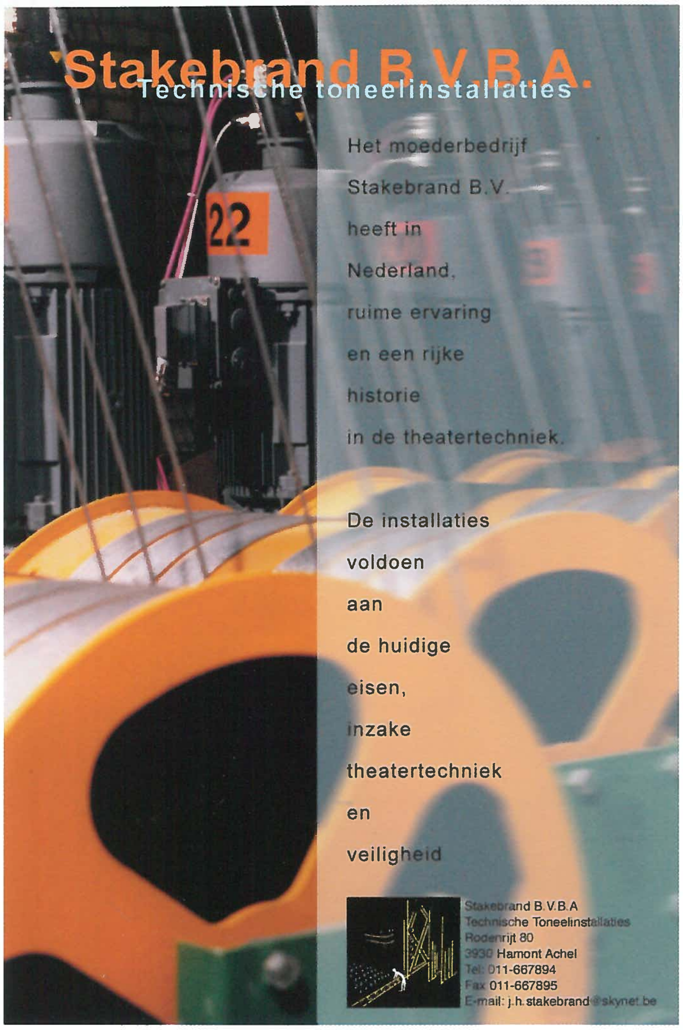

TTAS bvba

Theater Technieken Advies & Studie

TTAS studiebureau voor theatertechnieken

Blekerijstraat 87, 9000 Gent
Tel. 32 (0)9 233 79 30 - Fax. 32 (0)9 224 15 31
E-mail info@ttas.be - internet www.ttas.be

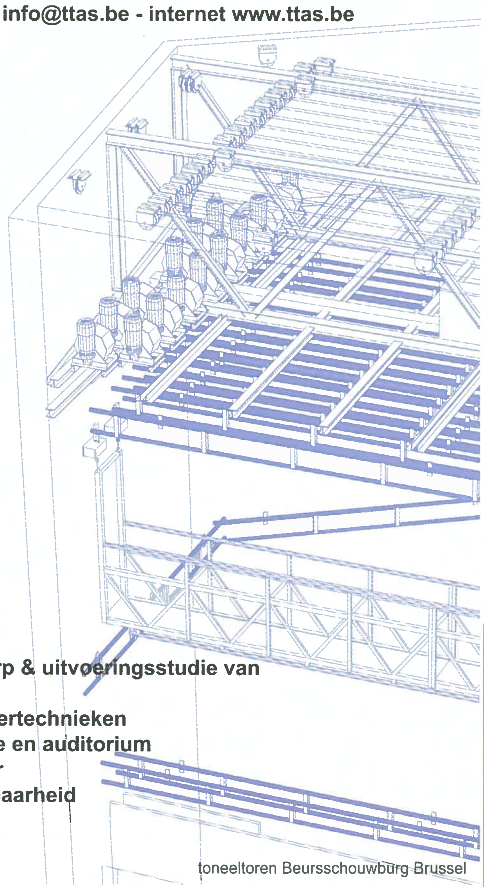

ontwerp & uitvoeringsstudie van

- **theatertechnieken**
- **scène en auditorium**
- **decor**
- **haalbaarheid**

toneeltoren Beursschouwburg Brussel

SERVIOTEC BVBA

Specialist in UW volledige theateruitrusting, zowel voor nieuwbouw als voor kleine of grote renovaties.

Wij bieden U geïntegreerd of afzonderlijk :

metalen draag strukturen,
loopbruggen,
beweegbare podia,
elektrische trekken : van prijsgunstige tot snelle computer gestuurde systemen...

Alsook de volledige textiel en onderdelen :

doeken,
horizonts,
dans tapijt,...

Aarzel niet voor vrijblijvende inlichtingen en raadgevingen.

Brugsesteenweg 545 *Tel +(32) 51 24 00 96*
B-8800 Roeselare *Fax +(32) 51 21 04 92*

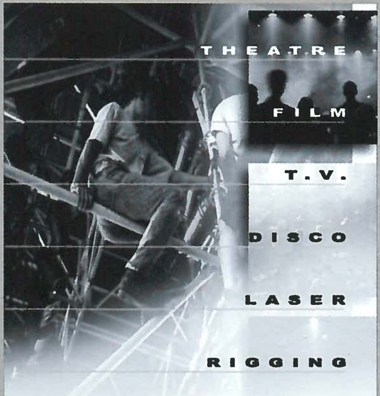

THEATRE
FILM
T.V.
DISCO
LASER
RIGGING
AUDIO
CASES
STAGING
SOUND

CONSULTANCY DESIGN PRODUCTION

PHLIPPO
Showlights

Antwerpsesteenweg 334
2500 Lier - Belgium
Tel.: + 32 3 491 91 70
Fax: + 32 3 489 05 62
E-mail: info@phlippo.com
URL: www.phlippo.com

SALES & RENTAL

**DRIEMAANDELIJKS
TIJDSCHRIFT VOOR
THEATERTECHNIEK
THEATERARCHITECTUUR
SCENOGRAFIE**

Jaargang 7
Nr. 29 - december 2003

Proscenium is een publicatie van
BASTT
Belgische Associatie
van Scenografen en Theatertechnici vzw
aangesloten bij OISTAT

Secretariaat, redactie,
correspondentie, advertentie
Azalealaan, 30
B-1030 Brussel
tel.: 02 215 08 52
fax: 02 241 44 76
e-mail: proscenium@bastt.be, bastt@bastt.be
website : www.bastt.be

Hoofdredactie
Rose Werckx

Werkten mee aan dit nummer
Gerbrand Borgdorff
Philippe Burgelman
Luc Dhooghe
Ivo Kersmaekers
Jan Strickx
Elke Van Campenhout
David Vanparrys
Rose Werckx

Cover
"Elias & Mellisent"
Auteur: J. Purdy
Scenografie : Saskia Louwaard
Fotograaf: R. Mallentjer

Druk
Sintjoris - Nevele

Vormgeving
www.brusselslof.be

Prijs per nummer: 5,00 €
Abonnement (4 nrs.): 18,00 €
Bank: 402-5525161-38 van BASTT vzw

Teksten, foto's en illustraties
mogen enkel worden overgenomen
mits voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

Verantwoordelijke uitgever
Jacques Berwouts
Kunstenaarsstraat 100
B-9040 Gent

adverteerders:
AMPCO Belgium - AMPTEC Stage Studio Technology - BRIENEN & BAAS - CANDELA - DEE Sound & Light renting - EML/VLPS - ETIVOET - JOYSTICK - PHLIPPO Showlights - PROLYTE PRODUCTS GROUP - RHINO RIGS - SENNHEISER Belux - SERVIOTEC - STAKEBRAND - TTAS - VERBIEST

INHOUD

06

Theaterarchitectuur
PASSEMENTERIE WORDT KUNSTENCENTRUM

Een nieuwe stek voor Netwerk Aalst

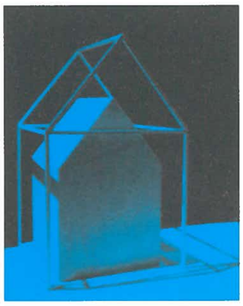

13

Theatervormgeving
SASKIA LOUWAARD, HET GEHEIM BEWAARD

Interview.

18

Nieuwe media
PRESENTATIE ... HET NIEUWE TOVERWOORD

Techniek en beeldvorming

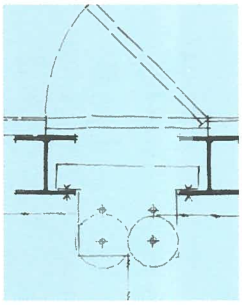

19

Theatertechniek
KABELGORDIJNEN BOVEN HET ROOSTER

De rollenzolder moet veilig, functioneel en goed beloopbaar zijn.

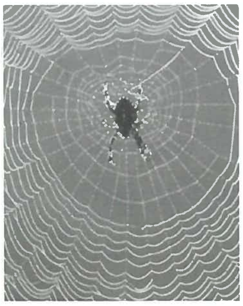

23

Tentoonstelling
FATAL ATTRACTION, DIEREN OP VRIJERSVOETEN

Analyse van een tentoonstellingstraject.

Verder
BASTT-NIEUWS
BOEKEN + TENTOONSTELLINGEN
VARIA

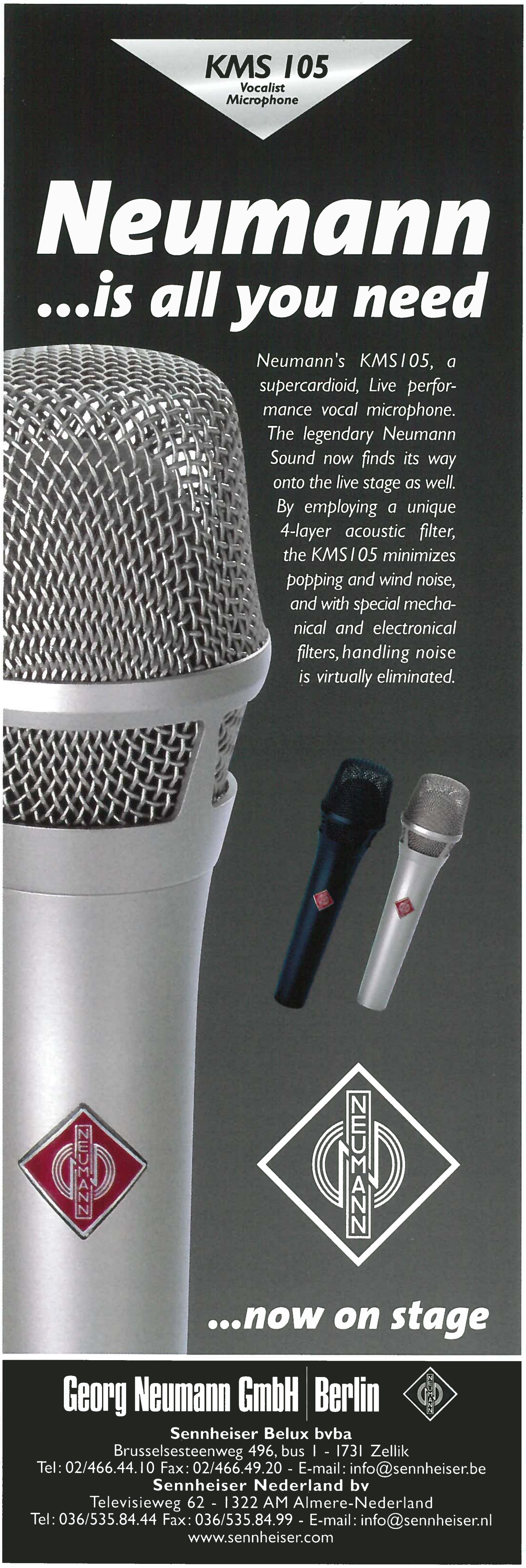
KMS 105
Vocalist
Microphone
Neumann
...is all you need
Neumann's KMS105, a supercardioid, Live performance vocal microphone. The legendary Neumann Sound now finds its way onto the live stage as well. By employing a unique 4-layer acoustic filter, the KMS105 minimizes popping and wind noise, and with special mechanical and electronical filters, handling noise is virtually eliminated.
NEUMANN
...now on stage
Georg Neumann GmbH | Berlin
Sennheiser Belux bvba
Brusselsesteenweg 496, bus 1 - 1731 Zellik
Tel: 02/466.44.10 Fax: 02/466.49.20 - E-mail: info@sennheiser.be
Sennheiser Nederland bv
Televisieweg 62 - 1322 AM Almere-Nederland
Tel: 036/535.84.44 Fax: 036/535.84.99 - E-mail: info@sennheiser.nl
www.sennheiser.com

Tickets • Thermische tickets
met
Veiligheidspapier • Veiligheidsinkt • Hologrammen
Vals ticket?
Onze detectiesystemen liegen nooit!
Festivalgangers en bezoekers van evenementen zijn bijzonder creatief in het vervalsen van toegangsbewijzen. Maar dankzij onze tickets met hologram, veiligheidsinkt en veiligheidspapier vallen ze onmiddellijk door de mand. Je zou hun gezicht moeten zien.
Meer weten? Vraag onze companybrochure aan.
Bel, mail of fax ons!
Ook controlearmbanden in diverse kleuren en materialen.
Certified ISO 9001 by
BVQi
etiVoet
Zo veelzijdig zijn zelfklevende etiketten en tickets.
Etivoet N.V. • E3-laan 43 - 9800 Deinze
Tel.: 09-386 14 44 • Fax: 09-386 70 78
info@etivoet.be • www.etivoet.be
Gespecialiseerd in rotatieve typo, flexo UV, offset, zeefdruk, hotstamp.

GELUKKIG NIEUWJAAR • BONNE ANNÉE • GLÜCKLICHES NEUES JAHR

PROSCENIUM • BASTT

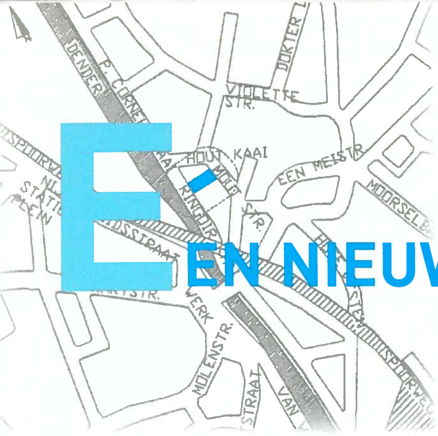

PASSEMENTERIE WORDT KUNSTENCENTRUM

EEN NIEUWE STEK VOOR NETWERK AALST

LUC DHOOGHE

Op 21 december 2002 kwam de vzw Netwerk officieel in het bezit van de voormalige passementerie Van Den Brulle, grenzend aan de Josse Ringoirkaai, de Houtkaai en de Korte Moutstraat. Het industriële pand werd oorspronkelijk opgetrokken voor de brouwerij De Blieck, later werd er pruimtabak verwerkt voor de mijnwerkers en begin jaren '70 kocht de familie Van Den Brulle het pand. Zij richtte het in voor de ambachtelijke productie van passementen, luxueuze versieringen in textiel die aan gordijnen, stoelen en koetsen werden bevestigd. De passementerie draaide snel op volle toeren en verwierf faam in binnen- en buitenland. De Van Den Brulles kregen opdrachten voor het Britse koningshuis en restaureerden het Warner Theatre in Washington D.C.. De vraag naar passementen slonk echter snel en in 1994 werden de weefgetouwen en zelf gemaakte machines verkocht. Netwerk was toen nog gevestigd in De Ridderstraat maar keek uit naar een ruimere, geschiktere en meer comfortabele locatie voor haar podium- en tentoonstellingsactiviteiten. De theaterliefhebbers Van Den Brulle gaven een koopoptie voor hun fabriek aan Netwerk voor 13 miljoen oude Belgische franken. Aan architect Eugeen Liebaut werd gevraagd om een plan te ontwerpen voor de verbouwing van het pand. Het masterplan voorzag in het uitbreken van de helft van de vloer op de eerste verdieping, waardoor er een hoge en grote ruimte voor de theaterzaal vrijkwam. Op het dak van de burelen zou een glazen volume komen, de galerij zou zich situeren in vroegere stapelruimtes. Het budget voor deze ingrijpende veranderingen werd geraamd op 50 à 60 miljoen BEF, wat boven de financiële mogelijkheden lag. De ambitieuze plannen gingen daardoor een tijdlang het vriesvak in. In januari en juni 2001 werden respectievelijk Netwerk Galerij en Centrum Netwerk door de Vlaamse Gemeenschap erkend en gesubsidieerd als Beeldend Kunstcentrum en Kunstencentrum. De nood aan een geschikt onderkomen werd prangend. De Raad van Bestuur besloot daarom eind 2002 om de voormalige passementerie definitief aan te kopen. Liebaut herwerkte de plannen in functie van de uitvoering van een eerste fase, die het kunstencentrum en de galerij sinds de maand november 2003 operationeel maakte. Wij gingen met hem praten.

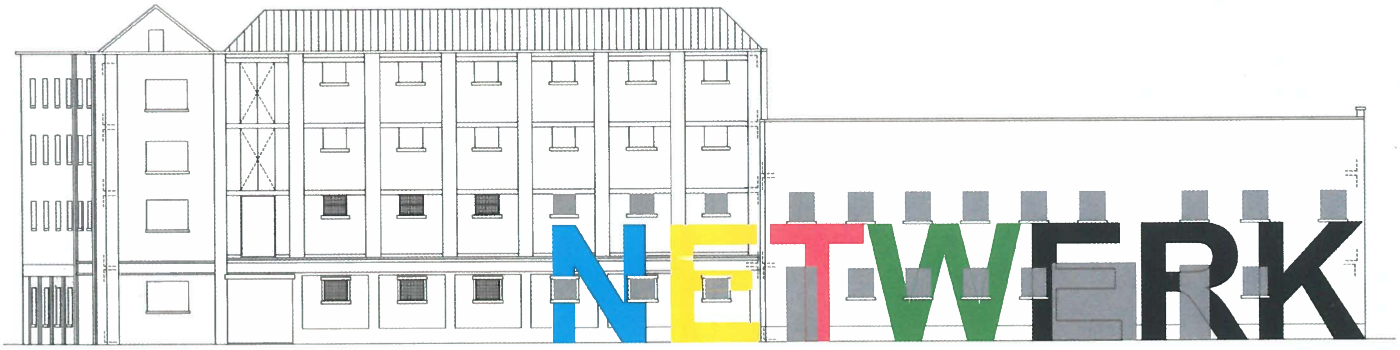

Waarom koos Netwerk deze oude passementerie voor haar nieuwe vestigingsplaats?

De eerste grote reden is het aanbod, wat is er mogelijk. Zoals in elke post-industriële stad, waar de industrie verdwijnt, zijn er zones waar heel wat panden leeg komen te staan. In Aalst heb je een as die bijna midden door het centrum loopt en samengesteld is uit de Dender, de spoorweg en daaraan gekoppeld industriële gebouwen uit de vorige eeuw. Op deze as bevinden zich drie bruggen die beide stadsdelen met elkaar verbinden. Tussen de Sint-Annabrug en de Zeebergbrug heeft een grote glucosefabriek alle crisissen overleefd en systematisch de aanpalende industrieën ingepalmd. Langs de andere kant van de as, tussen de Sint-Annabrug en de Zwarte Hoekbrug is de industrie verdwenen. Heel wat panden staan leeg, andere panden worden gebruikt als warenhuis, enkele kregen een herbestemming als lofts. In dat gebied liggen ook nog de spoorweg en

foto: Luc Dhooghe

het station, die op gebied van sociaal leven, mede door de tanende industrie, een kloof veroorzaken tussen linker- en rechteroever. Eén van de taken voor het Kunstencentrum, als rechtstreeks gevolg van de keuze van het bewuste pand, bestaat er in een meer menselijke link te creëren tussen die twee gebieden. Het pand situeert zich bovendien op de oever die het meest kansarm is, en waar gelukkig renovatieprojecten gepland en/of in uitvoering zijn. Door deze plek komt het kunstencentrum in een soort strijdpositie om de herwaardering van de buurt waar te maken. Dit gebied was trouwens het onderwerp van een stedebouwkundige wedstrijd die gewonnen is door Christian Kieckens.

Voordien was Netwerk op een andere plaats gehuisvest. Voldeed die plek niet?

Netwerk was oorspronkelijk gehuisvest op de andere oever, waar ze een opslagruimte huurde. Men is er gestart met heel bescheiden middelen. Het waren enkele vrienden die het initiatief namen.

Er ontstonden ideeën en ontwerpen voor kleine ingrepen, het bleef kleinschalig. Uiteindelijk was het een hangar die we als zaal konden gebruiken, met spots en zwarte doeken". Vóór de hangar stonden er een paar huisjes, waarin een kunstgalerij, een café en foyer in ondergebracht werden. Het was een huurpand, akoestisch zeer slecht, en ook te klein.

Langzaamaan ontstond de idee te verhuizen zodra er zich iets beters aanbood.

Zo eenvoudig verliep de aankoop niet: het te koop aangeboden pand situeerde zich volgens het gewestplan immers in een industriegebied, waar kunstencentra niet thuishoren. Het uitzicht op een bouwvergunning was een voorwaarde om tot de definitieve aankoop te kunnen overgaan . Ondertussen waren wel de structurele subsidies van de provincie toegekend.

Heb je als architect inspraak gehad in het bouwprogramma en de invulling van het pand?

Samen hebben wij een aantal schema's en overwegingen op papier gezet. Het was eerder een discussie met de gebruikers en de deskundigen op toneeltechnisch gebied, in het bijzonder Marc Lambert.

De zaal diende zo polyvalent mogelijk te zijn, met dien verstande dat ze in eerste instantie bedoeld is voor podiumkunsten. Theater "in de ruime betekenis van het woord.

Uiteindelijk word je als ontwerper geconfronteerd met een hoop beperkingen zowel op financieel als ruimtelijk vlak. Het is ten slotte een verbouwing. Vanaf de beginfase is het concept hierdoor geëvolueerd.

Bij de aanvang zagen we op de eerste verdieping een mooie horizontale vlakte als zaal, ondersteund door een zware betonnen structuur voor de machines. Akoestisch gezien was deze optie zeer interessant, omdat de zaal omringd was door andere lokalen. Op het vlak van geluidsbeheersing hadden we een bufferzone nodig, want het geluid van buiten naar binnen, maar ook omgekeerd van binnen naar buiten, zoals bij fuiven, kan storend zijn.

Het grote probleem was echter dat de op de eerste verdieping gelegen ruimte in wezen niet hoog genoeg was voor een zaal.

Daardoor ontstond de idee om in die grote horizontale ruimte een put te maken tot de benedenverdieping, wat tegelijk het probleem van de toegankelijkheid zou oplossen voor rolstoelgebruikers, evacuatie, brandvoorschriften, ...

Daar de ruimte zo lang is en we voor de zaal zelf met de helft genoeg hadden, konden we met een soort van akoestische schotten de ruimte opdelen in een theaterzaal en een aantal repetitieruimten. Die akoestische schotten zouden in glas zijn, zodat de bezoeker de horizontaliteit van de volledige bovenruimte kon blijven ervaren, in combinatie met zwarte gordijnen om een soort lichtbeheersing mogelijk te maken. De put in de vloer zou hierbij een sterk ruimtelijk beeld scheppen.

Ondanks het bescheiden budget dat nodig was voor de realisatie, - het kostenplaatje kwam overeen met het jaarlijkse werkingstekort van de Concertzaal in Brugge - was er vanuit de subsidiërende overheid geen geld om dit project waar te maken.

Theaterzaal in opbouw, foto's Francis Denys

Zodoende hebben we een noodscenario opgezet en geopteerd voor een voorlopige noodverbouwing, waarbij de werkingskosten zouden aangesproken worden, gekoppeld aan de mogelijkheid die zich aanbood om via het OCMW werklieden ter beschikking te krijgen.

Op dat moment hebben wij uit opportuniteit moeten kiezen voor eenvoudig haalbare oplossingen.

De vloerplaat uitbreken had de consequenties dat de muren dienden verstevigd te worden tegen knik, wat een zeer zware technische ingreep was. Het was acht keer goedkoper om het dak te verhogen. Het bestaande shed-dak, samengesteld uit schuingeplaatste lichtvlakken, moest toch

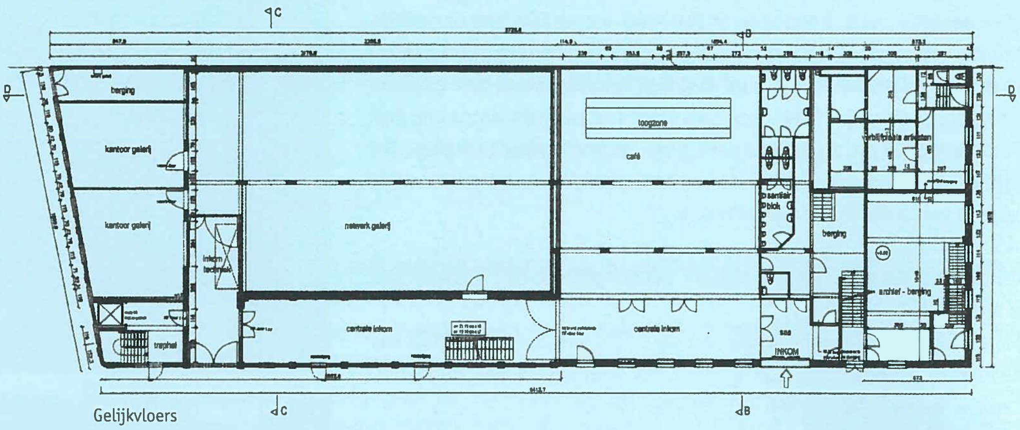

Gelijkvloers

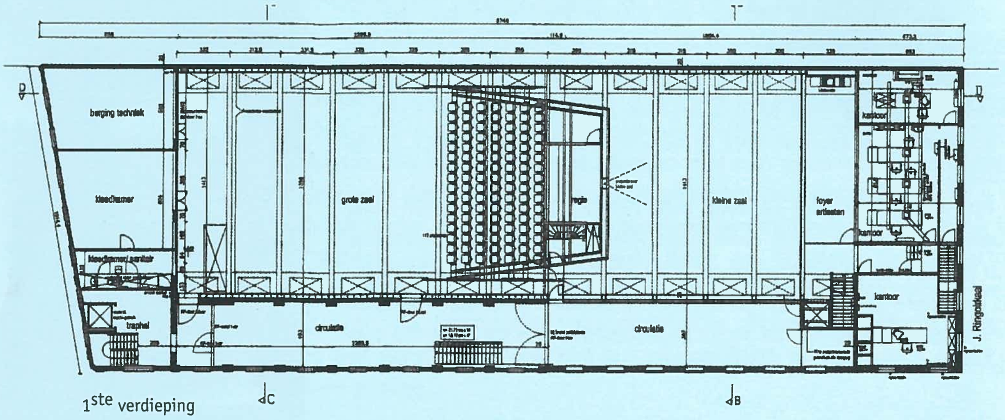

1ste verdieping

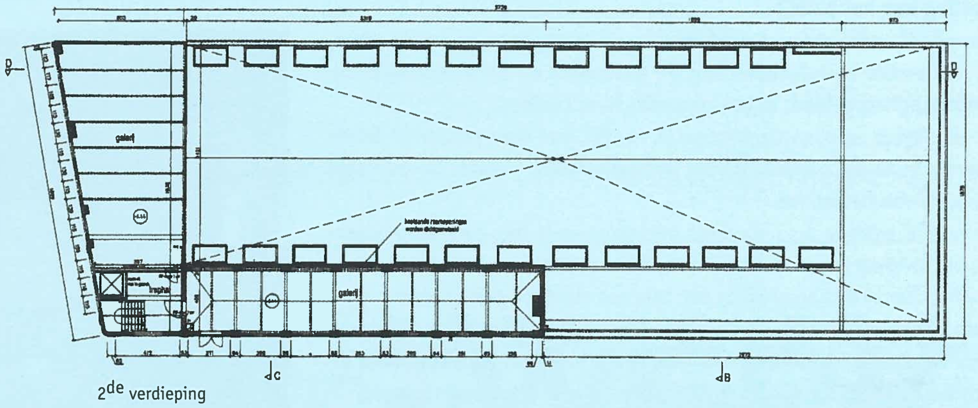

2de verdieping

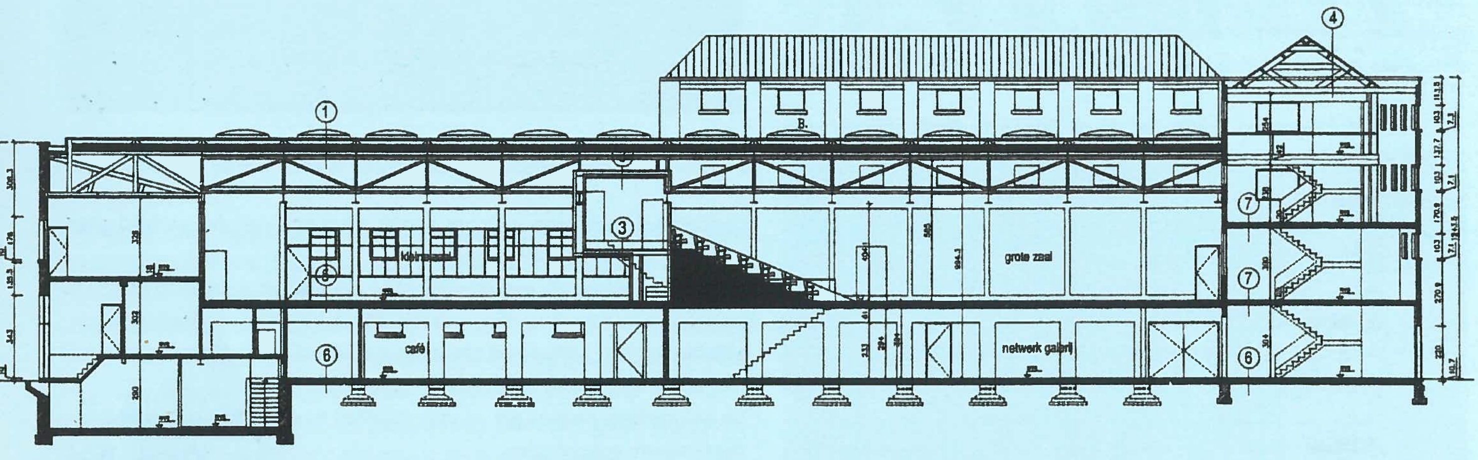

Doorsnede CD

©Eugeen Liebaut

volledig vernieuwd worden omdat het overal lekte. Op de bestaande stalen liggers hebben we een zeer lichte houtconstructie gemonteerd. Voor de brandveiligheid worden de stalen liggers met brandwerende verf behandeld.
In deze eerste fase is nog maar een gedeelte van het dak verhoogd. In de repetitiezaal is dat nog niet gebeurd, omdat het geld gewoon op is. Die glazen schotten zijn ook veel te duur, dat zijn nu eenvoudige spaanderplaten. Uiteindelijk is het vooral belangrijk dat de sfeer van het bestaande gebouw behouden blijft en het gebouw opnieuw in gebruik is.

Het was niet de bedoeling om het shed-dak opnieuw te reconstrueren?
Natuurlijk licht is inderdaad zeer belangrijk, maar als je nu de zaal bekijkt, merk je dat ze eigenlijk iets te breed is. Wij zullen op de zijkanten in het dak een soort gang maken met lichtkoepels zodat er zijwaarts licht kan binnenvallen. Er komt dus een vertikale wand in het dak, waar gordijnen kunnen aan opgehangen worden voor de lichtregeling. Bovendien wordt die gang dan ook weer gebruikt als af- en aanvoerkanaal voor de luchtregeling.Er ontstaat een een subtiele lichtbeheersing via het dak, wat voor bepaalde activiteiten zoals tijdens het monteren of repeteren wel heel leuk is.
De reeds uitgevoerde ingrepen houden rekening met de mogelijke evolutie op latere termijn.
Een anekdotisch voorbeeld hiervan is de toegangstrap. Wij tekenden een hele mooie gedesignde trap, maar er was geen geld meer. Aan de werklieden vroegen we: "Jullie hebben destijds een voorlopig trapje getimmerd om op het dak te kunnen voor de dakwerken. Timmer voor ons iets dergelijks, een soort werftrap".
Wij hebben dus een opening in de vloer gekapt en nu staat er een voorlopig getimmerde trap. Het is een prachtig statement geworden. Dat kan je maar doen omdat de bestaande ruimtes zo sterk zijn.

Op het einde van de jaren tachtig bouwde je een schooltoneelzaal om tot danstheater. Heeft deze ervaring een invloed gehad op dit project?
Neen. Er is wel een soort constante waarbij ik tracht de bestaande ruimtelijke kwaliteiten te versterken door minimale ingrepen, die bijna altijd met zeer eenvoudige middelen gerealiseerd worden. Het is alsof ik de doe-het-zelver ben in architectuur, dat vind ik wel leuk. Ik ben de architect met de belachelijk goedkope budgetten. Maar als ik dat vergelijk met wat ik hoor over de budgetoverschrijdingen zoals in de Beursschouwburg en andere realisaties, word ik lichtjes kwaad en voel ik een soort onrechtvaardigheid. Uiteraard ben ik de subsidiërende overheid betreffende Aalst wel dankbaar, maar Aalst is maar Aalst.

NETWERK in immense letters op de voorgevel was jouw idee?
Ja, dat is pas een paar dagen voor de opening beslist. Er is heel wat ad hoc ontworpen. Mijn bureau werkte of werkt aan enkele grote gebouwen zoals de Hogeschool in Antwerpen, het Politiekantoor in Aalst, of een groot woonblok in Brussel. Hiervoor worden telkens ongelooflijk zware dossiers samengesteld, waarbij diverse studiebureaus betrokken worden. Dat resulteert in exacte lastenboeken en nauwkeurige tekeningen. Maar dan loopt het op de werf nog steeds fout. Hier werden geen detailtekeningen, geen lastenboeken, en geen uitgebreide studies van de technieken gemaakt. Bijna alles is op de werf beslist. Mijn detailtekeningen zijn gewoon op restanten multiplex of gyprocplaat gemaakt. Dan werd er gezegd "let op, die plaat mag je niet verwerken, want er staat een tekening van de architect op".
De ontwerptekening van het Schröder-huis van Rietveld, het meesterwerk van de 20ste eeuw, bestaat uit één beduimeld A4-bladje, de bouwaanvraag, zonder details, geen lastenboeken. Tot mijn verbazing zijn wij in al die paperasserij aan het verzuipen.

Netwerk Galerij, foto's: Luc Dhooghe

Een week voor de opening vonden we dat er toch ergens aan de buitenzijde een signaal moest komen. Op mijn computer heb ik toen een aantal composities gemaakt met letters en wat kleurtjes.
We vonden nog iemand die wat kon schilderen, en op twee dagen tijd is het woord "NETWERK" door één man op de gevel geschilderd. Als je die man per uur betaalt, gaat het hier over een budget van rond de zes à zevenhonderd euro, terwijl je elders voor budgetten van vierduizend euro en meer nodig hebt.
Door de grootte en de subtiele aanwezigheid van de letters heb je twee manieren om naar het gebouw te kijken. Eerst zie je echt het gebouw, en plots besef je dat er letters staan en focus je je op de letters. Dit zou vooral in tweede instantie moeten komen, uit respect voor het gebouw, omdat we het gebouw willen koesteren als een soort icoon van het industriële verleden.

Foto: Luc Dhooghe

Foto: Francis Denys

Netwerk theaterzaal, Foto: Luc Dhooghe

Een dergelijke manier van werken kan toch alleen maar als je een goed team vormt, waarbij iedereen op dezelfde golflengte zit?
Stielmannen zijn meer vatbaar als je hen ter plaatse zelf uitleg geeft in plaats van te communiceren via een lastenboek waarin eerst dertig bladzijden administratieve bepalingen staan. Voorts zijn er in het team enkele mensen die als tussenpersoon fungeren, en misschien belangrijker zijn dan de architect. Marc Lambert is een theatertechniek-freak en Paul Lagring heeft met zijn galerij een zeer goed oog voor subtiel ruimtelijk gebruik. Het zijn twee "verdedigers" die waken over het concept en de goede uitvoering, als een soort "verlichte bouwheren". Zo hoort het, zo moet het, zo werkt het.
Netwerk is een beetje vragende partij naar goede architectuur, ik heb mij dus helemaal niet moeten opdringen. Er is vertrouwen en wederzijds respect en dat werkt.

Een eerste fase is nu achter de rug. Is er in de volgende fase iets waarvan je zegt "daar ben ik fier op als dat er nog zou doorkomen"?
Het gaat niet over fier zijn, maar over een soort bezorgdheid. Nu moeten we zien dat we in orde zijn met alle reglementen en normen in verband met brandveiligheid en technische infrastructuur. Ook akoestisch moet er nog veel gebeuren. Het oorspronkelijke plan is volkomen volgens de normen opgesteld, maar bijvoorbeeld in de vertikale evacuatieruimten dienen deurpanelen die automatisch dichtgaan bij brand, nog uitgevoerd te worden.
Dat zijn de directe doelstellingen. Anderzijds willen we toch ook teruggaan naar het oorspronkelijke dossier. Daar zitten een aantal architectuursignalen in, zoals de glazen schotten, die de zichtassen en de ruimtelijkheid ten goede komen en de horizontaliteit in het gebouw onderstrepen. Anderzijds hadden wij de patine van dit industrieel verlaten pand willen compenseren door een nieuwe lichte glazen doos, ongelooflijk fijn gedetailleerd, boven op het gebouw te plaatsen, waar dan vooral de mensen van Netwerk in zouden werken, als een soort uitkijkpost boven de stad. Het moet schitterend zijn om in die doos te zitten, omdat je daar een uitzicht hebt over de site, de kruising van wegen, de Dender, de spoorwegen, en de bestaande industrie.
Ten slotte zit er in het te realiseren ontwerp een grote opening in de voorgevel die als het ware het voorliggende plein naar binnen moet zuigen, wat bijna de letterlijke concretisering is van het sociale engagement naar de buurt, het onmiddellijke contact ermee.
We willen echt niet achter muren blijven, we claimen als het ware het plein ervoor. Het moet een cultureel plein worden, we moeten naar buiten komen met kunst. Het moet een mengeling worden van het absoluut noodzakelijke positief elitaire van de kunst, gekoppeld aan het directe contact met de mens die er rond woont.

Kan het zijn dat u het element 'doos' graag als constante gebruikt in je ontwerpen?
Zeker niet om de vorm. Mijn gebouwen kosten misschien minder dan die van mijn populair gekende collega's. De doos is immers het meest economische, meest efficiënte volume. In de bouw zitten we nu eenmaal in een ortogonaal rationeel systeem. Ik kan natuurlijk dromen van Frank O'Gehry-achtige organische vormen die niet te betalen zijn. Uiteraard hoort daarbij een soort neo-liberaal alibi, zoals: "Wij gaan veel investeren in een kansarme buurt, is dat niet schitterend van ons". Als je miljarden spendeert in één enkele kansarme buurt, vergeet je dan niet dat er nog honderden andere kansarme buurten zijn waar niets voor gedaan wordt?

Je had het over horizontaliteit, assen en ruimtelijkheid. Hoe realiseer je dat concreet?
De loges van de artiesten, de zaal, de repetitieruimte en kantoren liggen horizontaal achter elkaar op een aslijn.Tussen de repetitieruimte en de zaal bevindt zich een regiecabine die tweezijdig kan gebruikt worden, als

object in de ruimte. Naast de regiecabine, op de lichtas gevormd door de daklichten, worden dubbele beglaasde schotten aangebracht. Tussen de loges en de zaal, evenals tussen de repetitieruimte en de kantoren komen er ook beglaasde wanden, zodat het ruimtelijke contact volledig behouden blijft.
Dezelfde assen vinden we terug op de benedenverdieping. De lange gang op het gelijkvloers wordt in een latere fase volledig opengewerkt. Bij het binnenkomen zie je recht voor je de foyer, links de link naar de galerij en de trap naar de zaal. Dat zijn dus de assen die we erin zetten.

Het glas is een nieuw materiaal dat je er wilt inbrengen. Wat doe je met de bestaande muren en zolderingen?
De patine en de vroegere sfeer willen we bewaren. De vervuiling wordt ongedaan gemaakt door bepaalde vlakken, en bij voorkeur zijn dat de bepleisterde vlakken, te schilderen.
Door het dak te verhogen in de zaal is plots het oude metselwerk te voorschijn gekomen, en krijg je een gelukkig contrast en voeling met het materiaal. Wij hebben het pleisterwerk onderaan in een zorgvuldig gekozen grijs geschilderd, een perfect huwelijk met de kleur en textuur van die oude baksteen. Het hout hebben we bewust hout gelaten. In de foyer hebben wij bepaalde delen wit geschilderd en andere in een vreemd grijs-bruin. De toog is het resultaat van zoeken naar goedkope oplossingen gekoppeld aan materialen met karakter.
Het resultaat is een eenvoudig volume in betonplex-platen, met een schitterende zwart-bruine kleur, zeer onderhoudsvriendelijk omdat betonplex perfect tegen water bestand is.
In de kantoren bijvoorbeeld hebben wij, goedkoper kon niet, de plafondbekleding weggenomen en de structuur die die zoldering draagt als afwerking laten bestaan. Dit gaf een merkwaardige grafiek te vergelijken met bepaalde kunstwerken. Dat zijn klassieke trucjes, ik ben niet de man die dat soort van ideeën claimt. Het is een permanente houding van zoeken naar efficiëntie en prijsbewustheid. Veel is ter plaatse beslist, de materialen die we behouden, diegene die we verven of waar we niets aan toevoegen.

Heeft dit te maken met respect voor de geschiedenis van het gebouw?
De geschiedenis moet permanent voelbaar blijven, niet alleen ruimtelijk maar ook in de barsten en de scheuren die er in zitten. Wij zijn verliefd op dat gebouw. Wat ik heel leuk vond was de reactie van een New Yorkse dame in "Voetzoekers" op televisie - ze vroegen gewoon aan het publiek wat ze er van vonden -, *"Oh fantastic, that's the place to be, so trendy, you don't have to go to New York, you have to be in Aalst".*
Een gebouw werkt goed als er sfeer is, en dat is op dit moment gelukt.

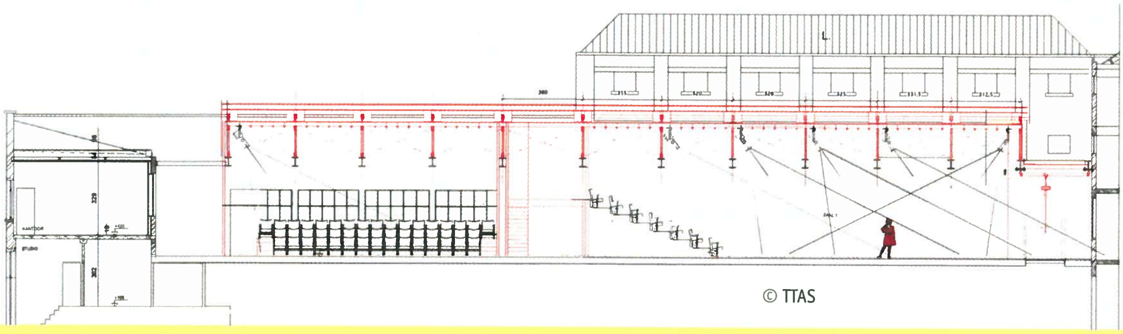

TECHNISCHE GEGEVENS

De totale vloeroppervlakte van het centrum bedraagt 2500 m².
De eerste fase voorzag in volgende werken:
- Reconversie van de vroegere stockageruimtes op het gelijkvloers tot Galerij met burelen. De Galerij opende haar deuren al in mei 2003 en neemt ook de voorraadruimtes in hun brute staat op de verdiepingen in. De verwarmingselementen zijn opgehangen aan de zoldering om de muren vrij te houden.
- Inrichting van het Foyer in het rechterdeel van de benedenverdieping. Het barmeubel is een voorlopige constructie opgebouwd uit betonbekistingsplaten.
- Op het gelijkvloers is ook een atelier, een archief en de voormalige conciërgewoning gesitueerd, evenals een klein appartement dat volledig werd opgeknapt en nu gebruikt kan worden als verblijfplaats voor kunstenaars.
- Enkele tussenmuren op de benedenverdieping werden verwijderd om een centrale trap naar de verdieping aan te leggen, maar verder werd het industriële karakter van het gebouw behouden.
- Op de verdieping is de grote hal opgedeeld in drie ruimten, met centraal de theaterzaal.

Het dakgedeelte boven de zaal werd weggenomen en hoger geplaatst.
De scène is 15 m breed en 14 m lang. Ze kan ook gebruikt worden als kleine concertzaal en heeft een vaste tribune met 112 zitplaatsen. De hoogte tussen de vloer en de stalen liggers bedraagt vier meter. Er zijn geen technische bruggen voorzien in de verhoogde ruimte onder het dak. De regiecabine bevindt zich op de scheiding met de repetitieruimte zodat ze voor beide kan gebruikt worden. Drie oude stockageruimtes achter de scène werden heringericht tot kleedkamer, sanitair voor artiesten en een berging voor techniek.
Het tweede gedeelte van de de hal is omgevormd tot repetitieruimte, die ook zal kunnen dienen als klein presentatieplateau of voor filmprojectie.
Het kleinste gedeelte wordt een artiestenfoyer, vergader- en lunchruimte voor de medewerkers.
De oude kantoren zijn volledig ontmanteld en ingericht als bureau voor de podiumactiviteiten.

In een volgende fase hoopt men werk te kunnen maken van het verhogen en afwerken van de daken, het voltooien van de verwarmingsinstallatie, het plaatsen van de isolerende en akoestische glaswanden in zowel de repetitieruimte als in de theaterzaal, de definitieve centrale trap, de renovatie van gevels en raampartijen, en het verbouwen van de voorraadruimtes tot galerij. In de schrijnwerkerij komen er voor de werkbanken verrijdbare wanden, zodat het materiaal uit het zicht is op het ogenblik dat de verbindingsweg tussen de tentoonstellingsruimte en het foyer in gebruik is.

CANDELA
LIGHT TECHNOLOGY

CANDELA BVBA // HOEK 76 UNIT 74 // B 2850 BOOM
TEL 03 880 60 10 // FAX 03 880 60 11
E-mail: info@candela.be // www.candela.be

VARI*LITE®
Exclusief distributeur Benelux

Distributie van professionele licht apparatuur

Onderhoud en ondersteuning

"Intelligent" licht voor theater en projecten

Exclusieve verdeling

Vari*Lite // Cirro // Major
MA Lighting // Rainbow
Look // Multibar // Clay Paky

Studie, ontwerp, uitvoering en begeleiding van geluidsprojecten voor o.a. Theaters, Concertzalen, Evenementhallen, Stadions, Opname-, Radio & TV studios.

Enkele referenties* Vooruit (Gent) - Plopsaland - PSV stadion (Eindhoven) - VRT herinrichting Nieuwsstudio - CC Hasselt - Capitol (Gent) - Musical Kuifje - Evenemententhal Lommel - Elckerlyc Antwerpen - Casino Genk - CC Torhout - RTBF Luik TV Studio (Audio) - RTBF Brussel Broadcast Mobile (Audio) - Jet Studio - Impuls - International

Exclusieve distributie van professionele Audio apparatuur* AKG Microphones - AKG Conferencing - Amina flat panel speakers - Aphex - Apogee - ASL Intercom - BSS - Crest Audio - Furman - Garwood - Mackie Soundscape - Martin Audio - Midas Consoles - MOTU - Multismart cables - Peavey Media Matrix - Renkus Heinz - Stagetec - Variphone - WisyCom - XTA

AMPCO BELGIUM
Sale of Professional Audio Equipment

voor vrijblijvende informatie
Hoek 76 Unit 72 // 2850 Boom // Tel: +32 3 844 67 97 // fax: +32 3 844 67 46
e-mail: info@ampcobelgium.be // website: www.ampcobelgium.be

SASKIA LOUWAARD HET GEHEIM BEWAARD

ELKE VAN CAMPENHOUT

Wie naar "De Naam" ging kijken in het Publiekstheater, kon er niet aan voorbij. Het scènebeeld was uitdrukkelijk aanwezig; het was zelfs van het podium de zaal in gewurmd. Men ziet een catwalk die een dwarse doorsnede maakt in de zaal, waar het publiek wat ongemakkelijk tegen op zit te kijken. Een smalle, uitgerekte speelruimte die de achterwand van het podium lijkt open te breken, met huisjes er op. Te groot voor poppen, te klein voor mensen. Houten constructies, glazen maquettes, die hinderlijk in de weg zijn gezet en het traject van de acteurs bemoeilijken. Het decor van De Naam is een typisch voorbeeld van de werkmethode van scenografe Saskia Louwaard. Of ze nu werkt met Tom Van Bauwel of Tom Van Dijck, aan de hand van een tekst van Bernard-Marie Koltès, Jon Fosse, Thomas Bernhard..., steeds opnieuw ontstaat uit haar onderzoek een uitgezuiverd, nadrukkelijk scènebeeld. Ze schept een ruimte die ontsnapt aan de theatrale clichés, maar zich maar mondjesmaat laat savoureren. Volgens Tom Van Bauwel ontwerpt zij ruimtes die lineair zijn geconstrueerd, ritmische decors, opgebouwd in laagjes, herhaald met kleine variaties. We spraken met Saskia Louwaard over haar traject en haar inspiratiebronnen. Over het geheim van de kunst en de theorieën van Rem Koolhaas, over strengheid en collectiviteit...

Hoe begon je carrière als scenografe?
Toen ik studeerde, bestond er nog geen opleiding scenografie in België. Ik koos dus voor beeldhouwen aan de Academie van Antwerpen. Daarna kwam ik terecht in een cursus scenografie van enkele maanden in de Singel onder leiding van Jan Versweyfeld. Versweyfeld gaf toen ook les aan de Rietveld-academie in Amsterdam. Dat was een erg interessante opleiding, gebaseerd op workshops met diverse begeleiders. Na drie jaar Rietveld, ging ik aan de slag. Ik heb met heel wat regisseurs samengewerkt, maar vooral met Tom Van Bauwel, met wie ik onder andere Kunst van Yasmina Reza maakte voor het Zuidpooltheater, en Hoge Ogen van Jean Genet, met Wim Opbrouck en Tom als acteurs.
Ik heb ongeveer acht jaar met Zuidpool samengewerkt. Met Stef De Paepe, Koen De Sutter, en heel wat anderen. En toen leerde ik Tom Van Dijk kennen. Hij was destijds acteur bij De Tijd. Met hem heb ik heel wat producties gemaakt. Na zijn solo Eros en de Eenzame Man, werd hij bij het Toneelhuis binnengehaald. Daar hebben we onder meer de Cocu Magnifique gedaan, en Brandbakkes en Kathalzen. Ook de productie Tumult die Tom Van Bauwel voor het Zuidpooltheater had geregisseerd, werd later hernomen in coproductie met het Toneelhuis.
Toen de samenwerking met het Toneelhuis ten einde liep, heb ik samen met Tom Van Bauwel nog aan In de eenzaamheid van de katoenvelden van Koltès gewerkt, en aan Ritter, Dene, Vos van Bernhard, allebei voor de Bottelarij.
Mijn laatste productie met Tom is De Naam van Jon Fosse, in opdracht van het Publiekstheater.

Hoe zet jij je professionele traject uit?
Als scenograaf volg je het parcours van de regisseurs waar je mee werkt. Ikzelf vertrek

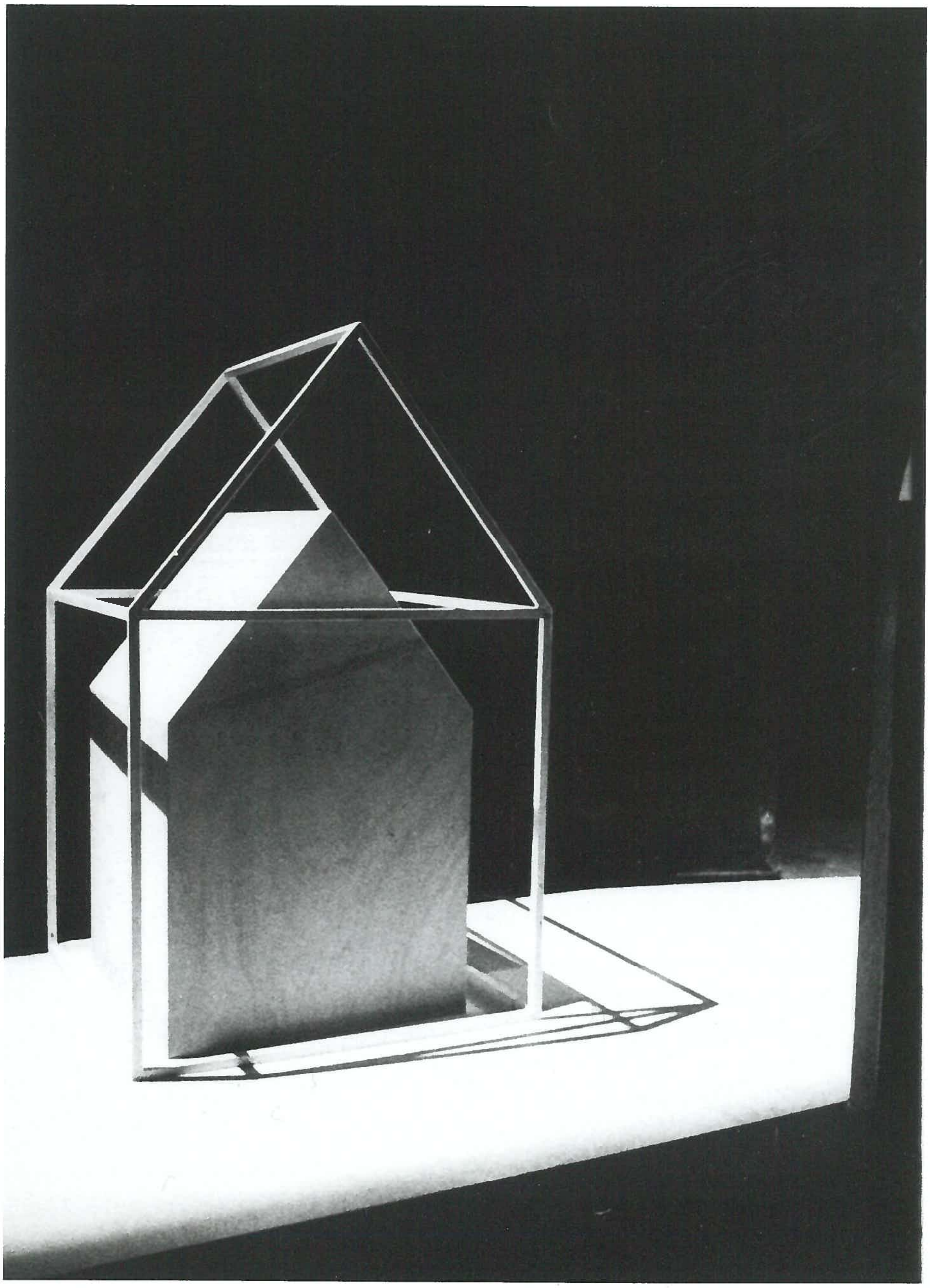

"De Naam", Jon Fosse, foto R.Mallentjer

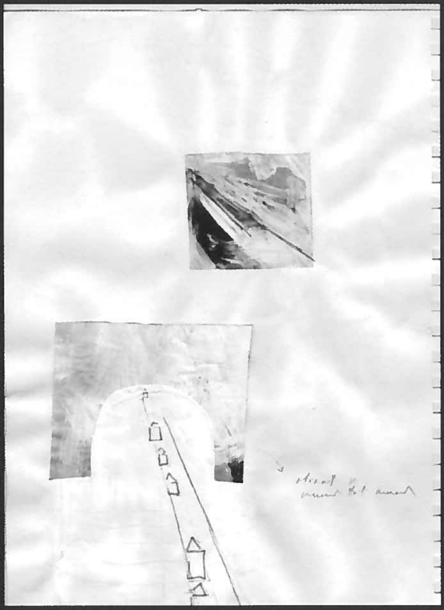

Voorstudies *"De Naam"*.

heel sterk vanuit de inhoud. Men zegt wel eens dat ik heel Nederlands denk; analyserend en conceptueel. Ik ga nooit aan het werk na de tekst een keer te hebben gelezen, om er dan een beeldje bij te maken. Ik lees heel veel, verzamel beeldinformatie. Ik ben bijzonder geïnteresseerd in architectuur en in beeldende kunst, soms ook in film. Voor De Naam heb ik bijvoorbeeld heel veel van Rem Koolhaas gelezen. Hij heeft het in zijn teksten onder andere over het feit dat het er in de architectuur niet zo zeer om gaat iets bouwen, maar wel om iets te maken. Wat ik zo fascinerend vind is dat hij op een filosofische en associatieve manier het menselijke aspect in de materie binnen brengt.

Een andere inspiratiebron was de tekst van Aldo Rossi 'Een wetenschappelijke autobiografie'. Daarin zegt hij eigenlijk heel mooie dingen over theater. Hoe je dingen wel kan proberen te leiden als architect, maar dat het menselijke aspect altijd onvoorspelbaar blijft. Zo kan je een mooi grasperkje aanleggen, maar als de bewoners precies een traject uitzetten dat hier dwars overheen loopt, verpietert het gras in no time. Het gaat over het grillige dat een eigen leven leidt. Iets wat er ineens is, zoals de slijtage op vloeren. Of het stof dat zich verzamelt op een glazen constructie en de vingerafdrukken die er op achterblijven. Dat zijn dingen die je niet zelf bedenkt, maar die zich gewoon aandienen. Dat vind ik fantastisch. In Tumult heb ik heel wat van die sporen verwerkt in mijn beeld, zodat het getuigt van voorbije gebeurtenissen. Er liggen flesjes en plassen op de vloer. Bij de James Purdy-voorstelling van Tom Van Bauwel bij het Zuidpooltheater, heb ik afvalramen gebruikt. De ramen die je bij een afbraak op straat ziet staan. Op het podium heb ik het plafond naar beneden gehaald, waardoor je de bedrading ziet hangen.

Dat menselijke aspect is ook vaak wat ontbreekt in de architectuur van theatergebouwen. Je ziet zo duidelijk dat er niet werd nagedacht over het eenvoudige gegeven waar dat gebouw eigenlijk voor dient. Wat er gebeurt tijdens een avond theater. Bijvoorbeeld in het Publiekstheater, waar je als toeschouwer binnen komt, maar beneden geen toilet kunt vinden. Dat is architectuur waarin de menselijke factor totaal ontbreekt.

Je werk is erg beeldend en uitgepuurd. Laat je je soms leiden door het werk van een bepaalde kunstenaar?

Het materiaal dat ik verzamel varieert van periode tot periode. In het begin was ik erg gefascineerd door de kunstenaar Yannis Kounelis. Ik koester zelf een grote liefde voor theater dat zich niet in een bepaald hokje laat onderbrengen. Theater moet meer zijn dan alleen maar tekst. Voor mij is Kounelis een kunstenaar die theater maakt. Zo gebruikt hij

bijvoorbeeld in een van zijn werken een oude theaterlijst, waarvan hij de opening helemaal dicht maakt met metalen platen; een bijzonder poëtisch beeld.
Een andere kunstenaar waar ik erg van hou is Miroslav Balka. In het Van Abbemuseum bouwde hij ooit een tentoonstelling die volledig symmetrisch was geconcipieerd. Maar hij heeft ook heel sensitieve werken. Zoals twee metalen platen die boven de grond zijn gemonteerd. Je merkt dat er iets vreemds mee is, je maakt de associatie met bedden, maar pas na enige tijd merk je op dat die platen warm zijn. De meeste bezoekers is dat waarschijnlijk ontgaan. Maar ik vind dat heel knap. Voor mij gaat het in theater om prikkels, en dat vind ik een heel mooie manier om die uit te lokken.
Ik vind de discussie over al dan niet hermetische kunst dan ook helemaal niet interessant. Je moet gewoon maken wat je fascineert, en niet proberen te behagen. Je hoopt natuurlijk wel dat de mensen het fijn vinden. Maar je bent niet bezig met populisme. Wel met de ervaring van het publiek. Zoals bij De Naam bijvoorbeeld. Dat is een tekst van Jon Fosse, die je heel makkelijk zou kunnen in beeld zetten als een gezellig gebracht gezinsdrama. Er staan heel veel stiltes in de tekst, die je om het wat aangenamer te maken, ook makkelijk zou kunnen schrappen. Maar het is net zo interessant en ook zo moeilijk om daar wél mee om te gaan. En om de acteurs niet veilig achter hun lijst te laten staan, maar hen de zaal in te trekken. Waar ze veel te dicht bij de mensen staan, zodat de toeschouwers ook niet altijd alles kunnen zien. Maar zo ontstaan er ook heel veel manieren om naar de voorstelling te kijken. Ik vind het onzin dat alles constant zichtbaar zou moeten zijn in het theater. Iedereen kan best een andere voorstelling te zien krijgen. Het idee dat alle toeschouwers naar een zelfde beeld zouden moeten kijken, is absurd. Elk individu heeft sowieso al een andere ervaring van een zelfde voorstelling.

Dat spelen met zichtlijnen is een element dat wel vaker terugkeert in jouw ontwerpen. In de voorstelling Tumult van David Rabe, die je ook maakte met Tom Van Bauwel, zijn de acteurs vaak voor hele stukken van het publiek niet zichtbaar.
Bij Tumult is er in de tekst sprake van een soort appartementsgebouw met verschillende kamers. Het eerste idee is dan een beeld waarin je die verschillende kamers kan zien, en dat je dan kunt zappen van de ene kamer naar de andere. Maar dat leek mij heel voorspelbaar. Dat gebeurt al genoeg in het theater, dat je een bepaalde opstelling ziet en gaat zitten wachten tot al die theatermiddelen ook gebruikt worden in de voorstelling. Ik vind het leuker als je niet begrijpt wat er te gebeuren staat. Daarom heb ik een ruimte gecreëerd, die zeer ver in de diepte doorloopt, met drie opeenvolgende plans, met allerlei doorsteekjes en hoekjes. Sommige toeschouwers zien een stuk dat anderen niet kunnen zien. Maar zo ontstaat ook een golfbeweging in de perceptie van het publiek. Een acteur die achterom loopt, zal op verschillende momenten zichtbaar worden voor verschillende toeschouwers. Omdat het beeld in golven zichtbaar wordt. Op die manier laat de ruimte zich op verschillende momenten zien. Ik was erg onder de indruk van het decor dat Anna Viebrock heeft neergezet voor Visitors Only van Meg Stuart. Waarin lichamen maar half zichtbaar zijn, of soms helemaal niet.
Brandbakkes hebben we dan weer heel breed gezet. Waardoor er een soort panoramisch landschap verschijnt. De discussie die dan ontstaat omdat je niet alles kan zien van op het balkon is voor mij ouderwets.

Je praat vaak in de wij-vorm wanneer je het hebt over het maken van een voorstelling. Is theater maken voor jou een collectief opzet?
De reden waarom ik vaak 'wij' zeg als ik het over het maken van een voorstelling heb, is omdat ik zelf ook heel veel meewerk tijdens de repetities. Je moet een stuk samen kunnen maken. Uiteraard moet een regisseur dat ook toelaten, en dat is de belangrijkste drijfveer voor mij geweest in de keuze van de mensen waarmee ik heb gewerkt. Als je samen een weg aflegt, groeit het begrip ook. En dat is belangrijk, want theater wordt erg snel gemaakt. Je zet een punt, het wordt een project, het staat op het podium, en het is weer verdwenen. Ik hou ook wel van die vluchtigheid, die snelheid van het theater. Omdat het je dwingt tot het trekken van stevige conclusies. Waarna je

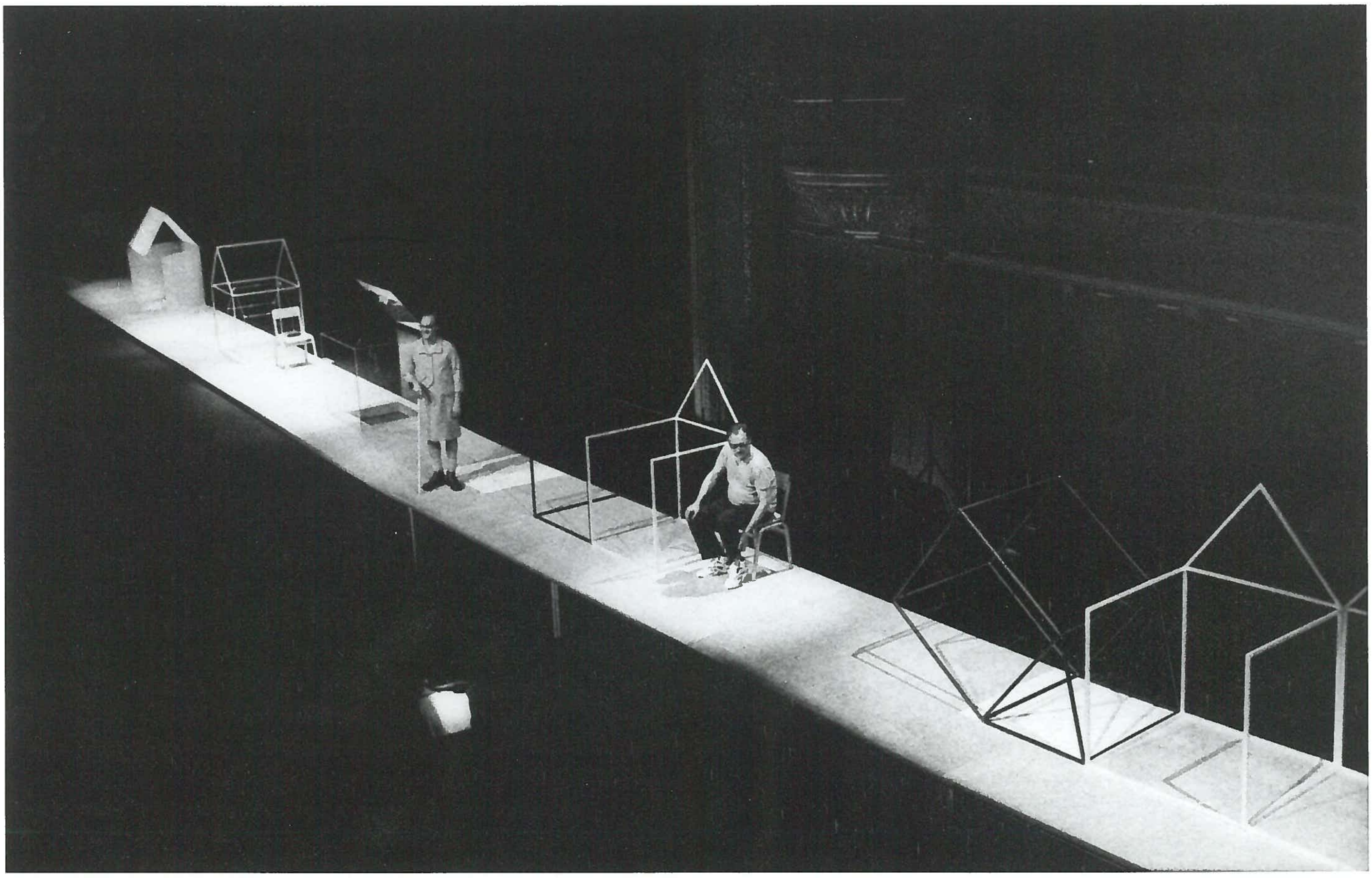

"De Naam", Jon Fosse, foto R.Mallentjer

"Tumult", David Rabe, foto R.Mallentjer

weer verder kan naar het volgende project. Het statische karakter van beeldende kunst vind ik daarom ook een stuk lastiger. Ik hou meer van het vergankelijke. Ik denk dan ook dat foto's of video's van voorstellingen het werk nooit kunnen weergeven. Je moet er geweest zijn. En daarom heeft theater nooit een toekomstige relevantie. Het speelt hier en nu.

Maar om terug te keren naar dat collectieve: als ik tevreden ben over mijn werk, gaat het eigenlijk in zeer weinig gevallen alleen over wat ik heb gedaan. Meestal gaat dat absoluut samen met het geheel van de productie. Ik was erg tevreden over Tumult bijvoorbeeld, maar ook over de Koltès-productie. Tumult is misschien een minder interessante tekst dan het materiaal van Koltès of Jean Genet of James Purdy en Jon Fosse, waarmee ik in andere producties heb gewerkt. De tekst van David Rabe speelt zich af in een grootstad in Amerika, waar een aantal 20- en 30-jarigen worstelen met existentiële problemen rond relaties, kinderen, scheidingen. Ze snuiven en zuipen zich vrolijk een weg uit hun problemen. Het is de combinatie van die lolbroekerij, en het feit dat die mensen zo overduidelijk geen plek vinden in de wereld, die het stuk interessant maakt. Een van de personages merkt bijvoorbeeld op dat hij uren per dag in de file staat en alleen maar mensen ziet in de auto, achter glas, en enkel hun bovenkant. Dat is een heel sterk beeld voor het gigantische isolement van de mens in een overbevolkte wereld. Het sluit ook aan bij wat Rem Koolhaas zegt over de evolutie van de wereld. Hoe die in de waarneming steeds groter wordt, maar tegelijkertijd toch altijd heel klein blijft. En daar weten wij geen raad mee. Het is mooi wanneer die problematiek niet letterlijk genoemd wordt, maar wanneer het gaat over wij, hier, vandaag op de straat. Zoals bij James Purdy, of Koltès, waar twee mensen elkaar gewoon tegenkomen en een gesprek beginnen. Ik vind dat soort fascinatie vaker terug in teksten die zich in een stedelijke context afspelen. In een wereld die zich opstapelt en onder de grond voortbouwt. In een wereld van files. Persoonlijk heb ik niks met teksten die zich bezighouden met het boerenbestaan. Voor mij wordt het leven tastbaar in steden als Istanbul of Brussel. Waar je direct wordt geconfronteerd met de waanzinnigheid van het bestaan. Daar hou ik van.

Je decors zijn altijd erg nadrukkelijk aanwezig. Alsof ze gegroeid zijn uit één solide idee over de voorstelling.

Ik probeer vanuit alle informatie die ik verzamel, uit boeken, beelden, poëzie, tot een essentie te komen. Ik heb een gruwelijke hekel aan rekwisieten, tenzij ze echt iets te zeggen hebben. Door steeds verder uit te zuiveren wat voorhanden is, wil ik het punt bereiken waarop alles wat er is, ook werkelijk iets is. Vaak wordt er heel veel uitgeprobeerd. Zie je een ongelofelijke hoeveelheid lichtstanden, kostuums en rekwisieten opduiken in de voorstelling; zo veel dat je door de bomen het bos niet meer ziet. Jan Versweyfeld heeft mij geleerd je altijd de vraag te stellen wat je nu precies wilt uitdrukken. Te zoeken naar die ene zin in de tekst waar alles in zit, en daar vandaan te vertrekken.

Ik geef zelf ook les aan de avondschool voor scenografie aan de academie van Antwerpen. Ik vraag vaak aan mijn studenten een beeld mee te brengen dat samenvat waar het stuk eigenlijk over gaat. Dat is bijzonder moeilijk. Zeker tijdens de repetities is er de neiging om er van alles en nog wat bij te sleuren. Een fruitschaal, koekjes, allerlei spullen, ... En dan denk ik: "Zeg het gewoon!" Of zeg niks! Wees! Volgens mij zijn er veel te weinig acteurs die dat aandurven. Omdat iedereen veel te graag wil behagen in de wereld.

Je lijkt wel erg streng in je manier van werken.

Soms ben ik inderdaad wel streng. Ik kan een repetitie zien, en er dan achteraf alles uit willen kieperen. Dat heeft ook te maken met de beperkte tijd. Je moet vermijden een week te klooien, als je die week beter kan gebruiken. Inge Büscher, de kostuumontwerpster waarmee ik vaak werk, weigert vaak repetitiekostuums te voorzien. Sommige ontwerpers voorzien hele rekken met allerlei mogelijke varianten. Zij doet dat niet, omdat ze meteen goed wil zitten. En anders zijn de acteurs intussen alweer gewend geraakt aan een bepaald stuk, en willen ze dat niet meer

uit laten. Bij een actrice als Sien Eggers heb je die problemen niet. Die komt aan en begint te spelen. Bij het begin van de repetitieperiode zegt ze bijvoorbeeld ook vaak haar eigen naam. Daardoor krijgt de tekst een grote concreetheid, en dat werkt heel sterk. Dat zijn fantastische repetitiemiddelen.

Ik denk dat je streng moet zijn om niet in een mislukte democratie te belanden. Waarin iedereen zich begint te moeien, maar niemand eigenlijk goed weet waarom. Dan ontspoort de productie. Ik geloof wel in het idee van een collectief, maar dan moet je geestesverwanten zijn. Dat is fantastisch. Eigenlijk is de manier waarop Wim Lodz, Tom Van Bauwel, Inge Büscher en ik samenwerken ook een soort collectief. Maar dat is vrij uniek in het theater.

Hoe moeilijk is het om de essentie die je uit een stuk hebt gedistilleerd, in al zijn precisie in scène te zetten?

In het atelier volg ik de dingen altijd heel sterk op. Ik help ook bij de uitvoering. Voor mij zijn contact en communicatie met het atelier heel belangrijk. Voor de productie De Naam wilde ik een soort maquette-huisjes maken. Dus wilde ik geen enkele schroef of spijker in de constructies. De huisjes moesten de indruk geven van een proefbouw van een decor. Ze moesten eruit zien als constructies van aaneengeplakt balsahout. Dat vraagt veel werk, maar het zijn de details die het doen. Misschien valt het maar een toeschouwer op honderd op. Maar het is inhoudelijk belangrijk. Ik wilde een omgeving scheppen waar de acteurs niet in hun ruimte passen. Ik wilde geen afstandelijk huiskamerdrama creëren. Daarvoor is de tekst te abstract, te ijl. Voor mij was het essentieel bij Fosse dat die mensen rondlopen in een wereld die hen niet past. Die om hen heen zit als te grote of te kleine kleren. Het decor moest ook iets ünheimlich hebben.

Soms komt mijn inspiratie ook wel uit heel concrete dingen. Ik heb zelf een kindje van anderhalf jaar. En op een dag zag ik hem spelen met een Nijntje poppenhuis. Ruimtelijk zag ik onmiddellijk hoe dat op het podium zou kunnen werken. In de tekst gaat het voortdurend over het ouderlijk huis, over thuis komen, en over de verhouding van alle personages daar tegenover. Wat ik absoluut wilde vermijden was, dat het zou gaan over een bepaald sociaal milieu, over de mensen van Borgerhout die niet met elkaar om kunnen gaan. Voor mij gaat het bij Jon Fosse niet om sociale klassen. Hij vermijdt het concrete details te geven in zijn stuk. Een huis is overal, en bij het zien van het Nijntje-huis, dat compleet universeel is, dacht ik aan een proefbouw, waarvan de schaal niet klopt.

Als je je richt op de essentie van een stuk, zou dat dan betekenen dat er eigenlijk maar één perfect decor bestaat voor elke geschreven tekst?

Er bestaat niet één oplossing per stuk. Een scenografie is wel een puzzel, maar iedereen maakt hem anders. Het is heel lastig wanneer een bepaalde traditie van voorstelling aan een tekst gaat kleven. Wanneer gezegd wordt dat je Genet, Koltès of Bernhard maar op één manier kan doen. Je moet er van maken wat je zelf wilt. Wanneer je een boek leest ben je toch ook vrij om er in je hoofd beelden bij te verzinnen. Willem Frederik Hermans zei, wanneer hem gevraagd werd wat hij met een bepaald boek had bedoeld, dat hij dat niet wist, dat hij het boek gewoon had geschreven. Dat is belangrijk.

Vooral bij grote namen duikt een soort starheid op, maar het is onzin dat een tekst maar op één manier zou kunnen gespeeld worden. Vroeger was het zo, en vandaag is het helemaal anders. Iedereen moet iets anders kunnen vinden. In theater is alles subjectiviteit. Er is geen eensluidende scenografie, regie, of wat dan ook.

Het is juist de verrassing die zo rijk is. Een acteur die een zin zegt zoals jij hem nooit had gelezen. Beeldende kunst, literatuur, het draait allemaal rond de verwondering. Voor mij is het heel belangrijk dat je moet zoeken naar een geheim in de voorstelling. Vaak is het theater veel te duidelijk. Het moet niet allemaal direct worden opgelost. In Tumult draagt een acteur bijvoorbeeld een zonnebankbrilletje. Dat heeft geen sociale referentie, en is ook niet meteen inhoudelijk. En dan kan je anderhalf uur gaan nadenken om dat probleem op te lossen.

Dat is soms ook leuk aan recensies, dat je analyses krijgt van je beelden, waar je zelf niet aan had gedacht.

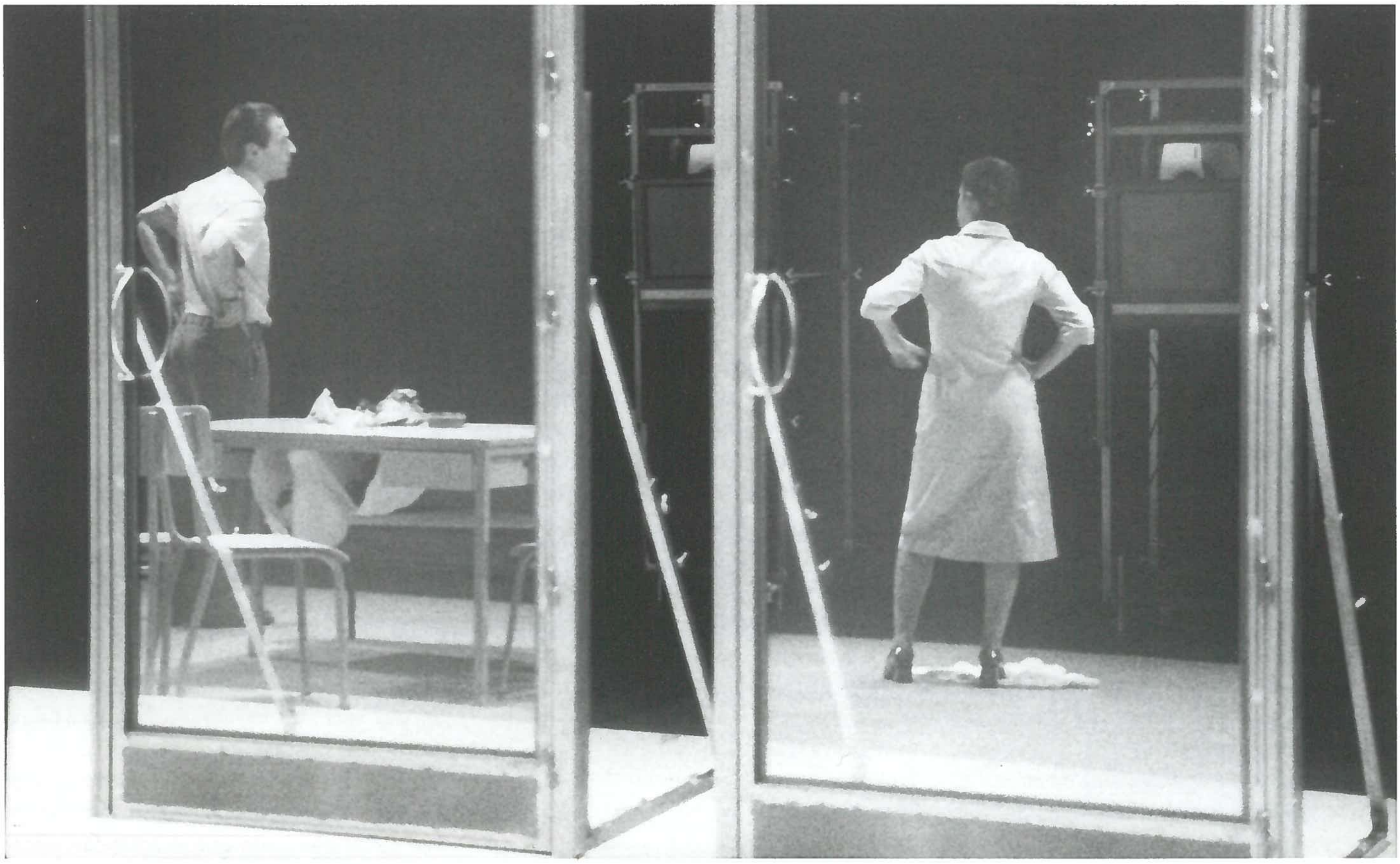

"Brandbakkes", Marius Von Mayenburg, foto R.Mallentjer

PRESENTATIE ... HET NIEUWE TOVERWOORD

Het geschreven woord doet het hem nog altijd, althans als wij de woordvoerders van de Antwerpse boekenbeurs mogen geloven. Daarnaast stellen we echter vast dat bijvoorbeeld het Frankfortse autosalon omschreven wordt als "Een tentoonstelling van Barco-displays met hier en daar wat auto's ertussen"

JAN STRICKX

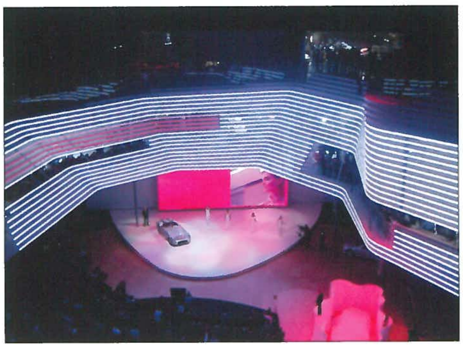

BEELDMAATSCHAPPIJ

Een beeld zegt nog altijd meer dan duizend woorden en dat weten PR-mensen en verkopers. De onvolmaaktheden van de realiteit kunnen via de computer en gesofistikeerde software als perfecte verkoopwaar aangeboden worden.

Ook in het onderwijs, bij academische zittingen, bij uiteenzettingen en dergelijke maakt men gretig gebruik van de nieuwste evolutie op gebied van computerpresentaties. Microsoft heeft zijn PowerPoint, Apple lanceert volop zijn Keynote, en dan hebben we het nog niet gehad over de talrijke minder bekende programma's.

Bij professionele presentaties overheerst de gebruiksvriendelijkheid; zowel wat betreft het aanmaken van het programma als wat betreft de bediening achteraf. Het komt erop neer dat men verschillende bedieningselementen met elkaar moet kunnen combineren.

Nieuw op de markt is de "Digital Class™", een product van The Minds International Ltd.

Niet direct goedkoop te noemen, zo'n 2.500, maar uitstekend geschikt voor grote vergaderlokalen zoals klaslokalen, conferentieruimtes, directieruimtes, hotels, congrescentra, vergaderlokalen, spektakelzalen enz.

DIGITAL CLASS™

Centraal in het Digital Class-systeem staat de elektromagnetische LCD-schrijftablet (EST). Een LCD scherm van 15".

Digital Class heeft een schrijfsensor ingebouwd in het EST zodat de gebruiker via een elektromagnetische stift kan schrijven op het display. De tabletmonitor van Digital Class is bovendien uitgerust met een interne druksensor die de druk registreert die de gebruiker op de stift uitoefent. Als er bijvoorbeeld een borstel wordt gebruikt, wordt de schrijfdikte geregeld volgens de druk die op de monitor wordt uitgeoefend. De schrijfstijl wordt in digitaal formaat gereproduceerd. Daarnaast kan Digital Class onregelmatigheden in het handschrift afvlakken: zo ziet het handschrift van de gebruiker er regelmatig en gelijkmatig uit. Dit is het resultaat van een unieke functie van Digital Class die DigiInk™ wordt genoemd. De DigiInk™-technologie gebruikt zelf ontwikkelde algoritmen om gelijkmatige lijnen aan te maken, waardoor het handschrift van de gebr uiker er sierlijk en mooier gaat uitzien.

BEELD ÉN GELUID

Een van de krachtigste functies van Digital Class is de mogelijkheid om samen met aantekeningen geluid op te nemen, waarbij de opname later via het internet of een LAN bekeken en beluisterd kan worden. Digital Class slaat alle audio en bewegingen/notities van de stift op die de gebruiker tijdens een presentatie maakt. Digital Class maakt gebruik van hoge compressie-technologie voor de grafische en audiogegevens, zodat de bestandgrootte van een gemiddelde presentatie slechts 10 tot 12 MB per uur bedraagt.

EN WAT NOG MEER ...

De Digital Class kan aangesloten worden op een projector, plasmascherm of projectie-tv, en biedt de presentator daardoor een maximum aan flexibiliteit. De Digital Class kan gebruikt worden als wit bord, groen bord, muziekblad, tabellenblad, enz. Het maakt van het toestel een revolutionair en krachtig presentatiemiddel. Daarnaast heeft Digital Class, in de plaats van een whiteboard, talrijke geavanceerde gebruikersfuncties die mogelijk geworden zijn dankzij de implementatie van nieuwe technologie. Het eindresultaat voor de gebruiker is dat Digital Class gemakkelijker te gebruiken en efficiënter is dan soortgelijke producten op de markt.

SYSTEEMVEREISTEN

Computer met Windows 98, Windows Me, Windows 2000, Windows XP. Pentium III 500 MHz of hoger. Cd-romdrive, geluidskaart en microfoon. Minimum 128MB RAM, aanbevolen is 256MB. De videokaart moet 1024x786 (16bit high color) ondersteunen en beschikken over een dubbele VGA-output. Eventueel kan er een VGA-splitter gebruikt worden. Verder moet de computer over 2 USB-poorten beschikken: een voor het schrijftablet en een voor de veiligheidssleutel.

Meer info + demonstratie van de Digital Class kan aangevraagd worden bij twee firma's uit onze TT-gids:

Auvicom
www.auvicom.be
Prodiason bvba
www.prodiason.be
De site van de producent:
www.the-minds.com

BARCO SPEELT MET DE BLOKKEN

Ook in Franfurt maakte Barco voor de eerste maal, op commercieel vlak, gebruik van de "MiPix"-technologie (Modular Intelligent Pixels), een soort lichtgevende "lego-blokken" (vier bij vier centimeter) waarmee beeld- en lichteffecten in elke gewenste vorm kunnen gegoten worden.

In 1999 was Barco al aanwezig op het autosalon met zijn outdoor-toepassing van LED-walls. Op het volgende salon, twee jaar later, lanceerde men de eerste indoor-versie. In 2003 bezat Barco een marktaandeel van 80 à 90 procent van de gebruikte visualisatiesystemen. Alles samen leverde Barco in Frankfort 2.760 vierkante meter LED-displays, of zowat een half voetbalveld!

LED staat voor LIGHT EMITTING DIODE. Zoals de naam aangeeft, gaat het om beeldpunten die zelf licht van elke gewenste kleur kunnen uitzenden. De beeldtechniek biedt een relatief lage resolutie: als je voor een LED-scherm gaat staan, kan je de pixels duidelijk onderscheiden. Een afstand van 3mm is momenteel de beste kwaliteit die Barco kan bieden. De LED-technologie is dan ook bij uitstek geschikt voor schermen met een zeer grote oppervlakte die door het publiek van ver worden bekeken. Een autosalon of popconcert zijn hier prachtige voorbeelden van.

Ook voor grote decors, speciaal oplichtende voorwerpen, zou deze technologie binnen het theater gebruikt kunnen worden. Praktisch is er één groot nadeel: het hele systeem vraagt heel veel tijd om in elkaar te worden gezet. Niet alleen de blokjes moeten samengevoegd worden tot het gewenste resultaat, daarna moeten zij stuk voor stuk bekabeld worden. Maximum 128 blokjes per "control unit".

Wie meer info wenst over deze nieuwe revolutionaire technologie kan terecht op de website van Barco: www.barco.com en zoekt daar onder MiPIX.

DE ROLLENZOLDER MOET VEILIG, FUNCTIONEEL EN GOED BELOOPBAAR ZIJN

KABELGORDIJNEN BOVEN HET ROOSTER

GERBRAND BORGDORFF

De rollenzolder boven de theaterzaal is vaak een 'moeilijke' plek: een lage ruimte met overal kabels, die niet makkelijk begaanbaar is voor de technici die er moeten werken. Plaats om hijspunten aan te brengen is er vaak niet en de rastervloer is onaangenaam voor wie met gevoelige knieën of hoogtevrees behept is. Hoe kun je de rollenzolder het beste bouwen? Voorafgaand aan een VPT-studiebijeenkomst in december worden de rollenzolder-problemen geanalyseerd.

Wat is een rollenzolder? Hoewel vrijwel alle theaters in Nederland een rollenzolder rijk zijn, is het antwoord op deze vraag niet overal gelijk. Dat komt misschien wel door de ongelukkige naam. De naam rollenzolder suggereert dat het vooral gaat om de rollen en helaas is dat bij veel rollenzolders ook daadwerkelijk zo. De gehele vloer wordt ingenomen door omloopschijven en staalkabels van de decortrekken, waardoor de vloer van de rollenzolder in feite niet beloopbaar is. De enige functie van de rollenzolder is dan dat de rollen en staalkabels redelijk bereikbaar zijn voor onderhoud. In een enkel theater is zelfs dat een probleem. De zolder is daar zo laag dat je over de staalkabels moet kruipen. Dat is niet alleen uiterst oncomfortabel, het is ook gevaarlijk als bijvoorbeeld brand uitbreekt. Op een dergelijke zolder moet je maar hopen dat je tijdig een vluchtweg kan bereiken.

In een aantal gevallen zijn boven de rollen en de staalkabels looppaden aangebracht. Dat maakt de toegankelijkheid een stuk groter, maar uiteraard geldt dat alleen voor de looppaden. Tussen de paden blijft het struikelen over staalkabels en wielen. Voor looppaden is ook niet altijd ruimte. Soms is de vrije hoogte zo beperkt dat een looppad alleen bukkend of kruipend begaanbaar is.

Als de rollenzolder ook werkelijk alleen bedoeld was voor rollen en staalkabels zou het niet zo'n ramp zijn dat de vloer zo slecht beloopbaar is. Onderhoud aan de omloopschijven en staalkabel is geen dagelijks werk tenslotte. Echter, een rollenzolder heeft meer functies. Decortrekken zijn nu eenmaal niet geschikt voor elke hijsklus. Soms heb je een kettingtakel nodig, soms een punttrek. In beide gevallen is het belangrijk dat de vloer vrij is van obstakels.

Het gebruik van kettingtakels en punttrekken is niet aan één positie gebonden. Of puntlasten gehesen moeten worden en waar ze zich bevinden is per voorstelling verschillend. Hier en daar wordt dat opgelost door een kettingtakel aan een decortrek te hangen. Wordt het te hijsen gewicht (vermeerderd met het eigen gewicht van de kettingtakel) te hoog, dan worden meer trekken gekoppeld. Met een beetje geluk en vooral wijsheid wordt dan gebruik gemaakt van een afstandhouder tussen de roeden. Soms beschikt het theater daar niet over en worden de decorroedes naar elkaar toe getrokken. Hoe veilig die manier van werken is, kan iedereen nalezen in de stukken van Rinus Bakker in eerdere nummers van Zichtlijnen. Op deze manier van werken zal ik in dit stuk niet verder ingaan.

Aan de spanten

In een aantal gevallen beschikken theaters

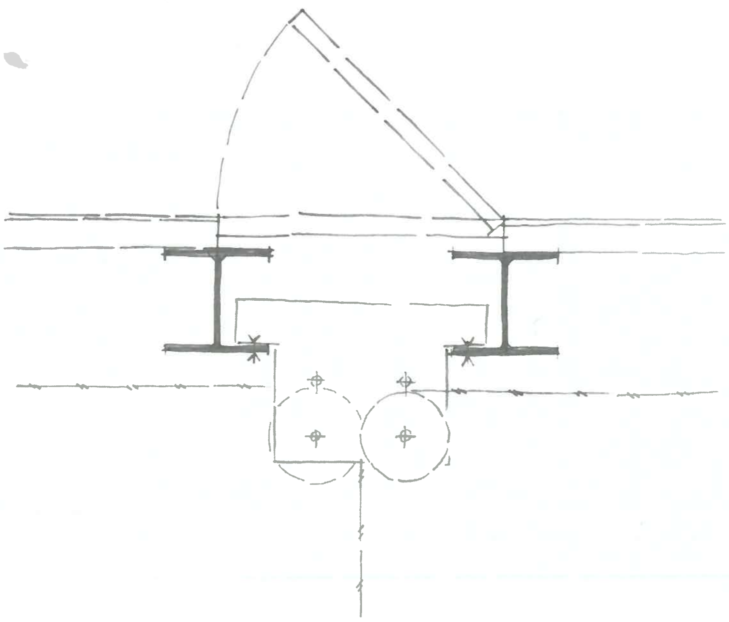

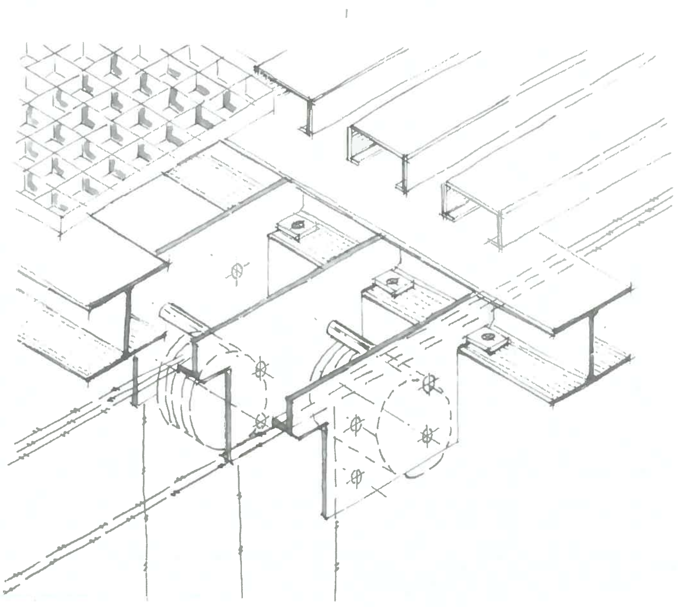

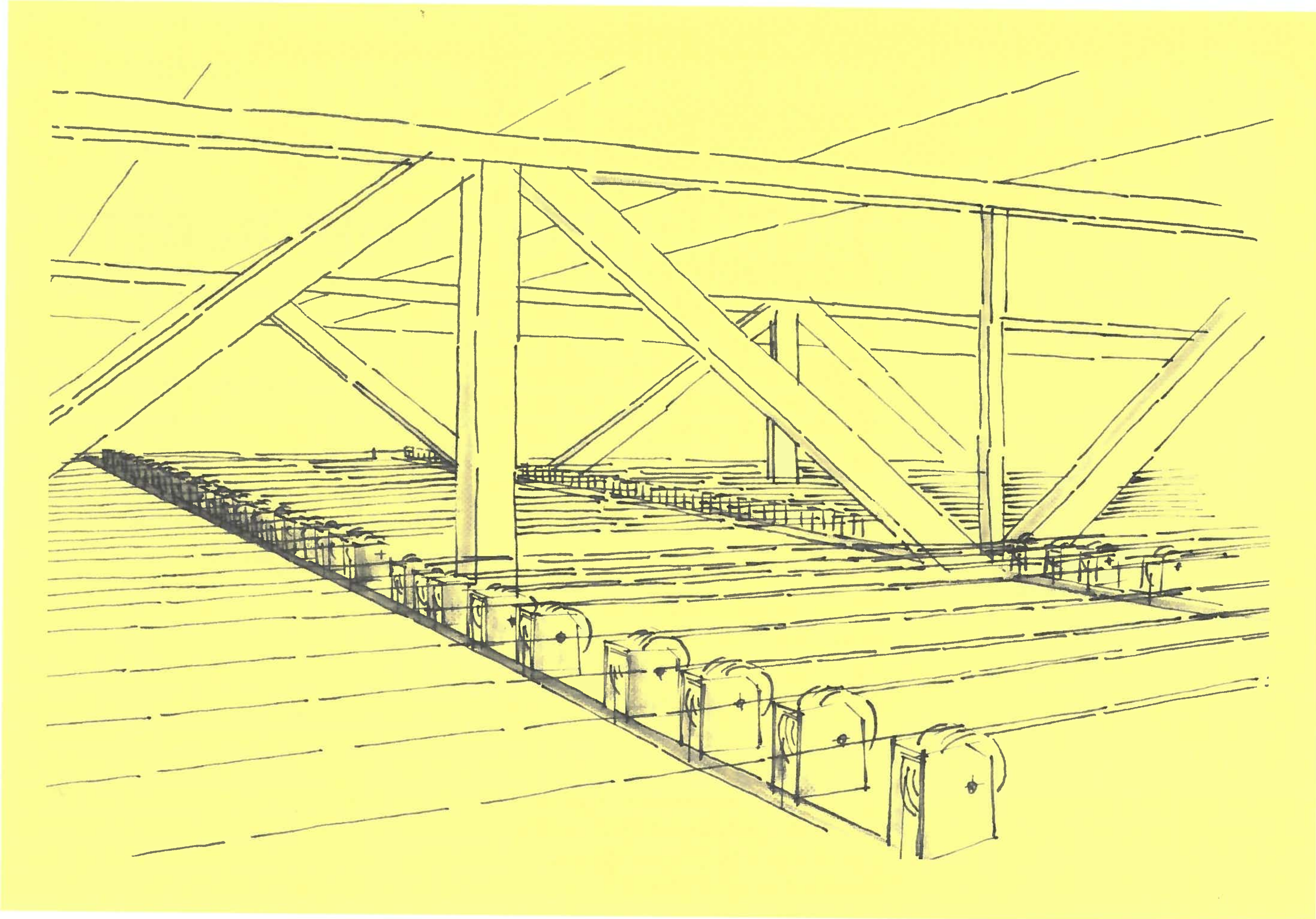

Staalkabels over de vloer

over hijsvoorzieningen voor puntlasten op de rollenzolder. Kettingtakels komen het vaakst voor, soms in kraanbanen, soms in takelstoelen. Als dergelijke voorzieningen ontbreken worden de takels opgehangen aan de spanten van het gebouw. Nadeel is natuurlijk dat die spanten meestal op de verkeerde plek zitten. Je ziet dan ingewikkelde constructies met trussen, bridles en wat dies meer zij.

Prettiger is het werken met takelstoelen, maar als de staaldraden van de decortrekken over de vloer lopen zijn die onbruikbaar. Er is tussen de staaldraden onvoldoende vrije ruimte om ze te plaatsen. Je bent dan aangewezen op bevestiging aan het spant of, als die er is, een kraanbaan. Kraanbanen kunnen handig zijn, vooral voor de positionering van de kettingtakel. Je hoeft niet te sjouwen met takels. De takel hangt aan een loopkat. Deze kan heen en weer gereden worden langs een profiel. Dat profiel kan zelf ook heen en weer rijden tussen twee langere kraanbaanprofielen.

Een nadeel van kraanbanen is dat ze meestal niet de gehele vloer beslaan. De wagentjes waarover de kettingtakels heen en weer rijden zijn voorzien van eindstops en de banen waartussen ze heen en weer rijden nemen ruimte in. Zolang het hijspunt tussen twee banen in zit kun je erbij. Recht onder een eindstop of kraanbaanprofiel kun je over het algemeen niet komen. Verder is een probleem dat kraanbanen doorloophoogte kosten. De beschikbare ruimte op een rollenzolder is meestal toch al beperkt, dus een rijdende kraan hangt al gauw in de weg.

overmaatse patatsnijder

De takel op de juiste plek hangen gebeurt vrijwel altijd met de hand. Hoewel hier en daar beelden opdoemen van computergestuurde en lasergepositioneerde kranen, blijkt het in de praktijk wel zo praktisch als iemand even naar boven gaat om de kettingtakels op de juiste plaats te zetten. Lopen de staalkabels over de vloer, dan is dat zeker nodig, want dan moet je goed opletten of de ketting niet langs een kabel schuurt. En natuurlijk moet je oppassen dat de haak van de kettingtakel de roostervloer of de staalkabels niet meeneemt als je de takel verplaatst.

Om de takel te kunnen verplaatsen moet eerst de haak worden opgetrokken. Dat moet voorzichtig gebeuren, zodat er niets achter blijft haken.

Ik ga er dan trouwens van uit dat de roostervloer geschikt is voor het gebruik van kettingtakels. Daar bedoel ik niet mee dat de roosters eenvoudig te verwijderen zijn. Dat is een veelgebruikte methode, maar geen veilige. Een gat in de vloer van de rollenzolder betekent een groot valrisico. Als het meezit wordt rond het verwijderde rooster nog wel een waarschuwingslint bevestigd, maar een degelijke waarschuwing vormt uiteraard geen degelijke doorvalbeveiliging.

Een geschikte roostervloer is een vloer met mazen van minimaal 60 mm netto. Gangbaar is een maaswijdte van 70 mm. Daar trek je met de hand gemakkelijk een haak door. Een geleider voor de ketting voorkomt dat deze langs staaldraden en roostervloer schuurt. Hoewel de vloer vanwege de staalkabels in feite slecht beloopbaar is, blijkt deze toepassing redelijk te werken.

Veel beter beloopbaar is de vloer als de staalkabels langs het plafond lopen. Je behoeft dan niet te struikelen over de kabels, je loopt er onderdoor. Dat betekent wel dat je iedere drie meter een gordijn van staalkabels tegenkomt, want de kabels moeten nou eenmaal naar beneden. Om van het ene in het andere vak te komen moet je dan tussen de staaldraden door of om de staaldraden heen aan de voor- of achterkant. Meestal is boven de portaalbrug of de achterbrug een looppad vrij.

Als de vloer sterk genoeg is, kan je vrijwel overal takelstoelen en/of punttrekken plaatsen. Ook nu is het van belang dat de roostervloer geschikt is. Geschikt voor het gebruik van kettingtakels betekent overigens niet automatisch geschikt om prettig op te werken. Met een maaswijdte van 70 x 70 mm ziet een roostervloer er een beetje uit als een

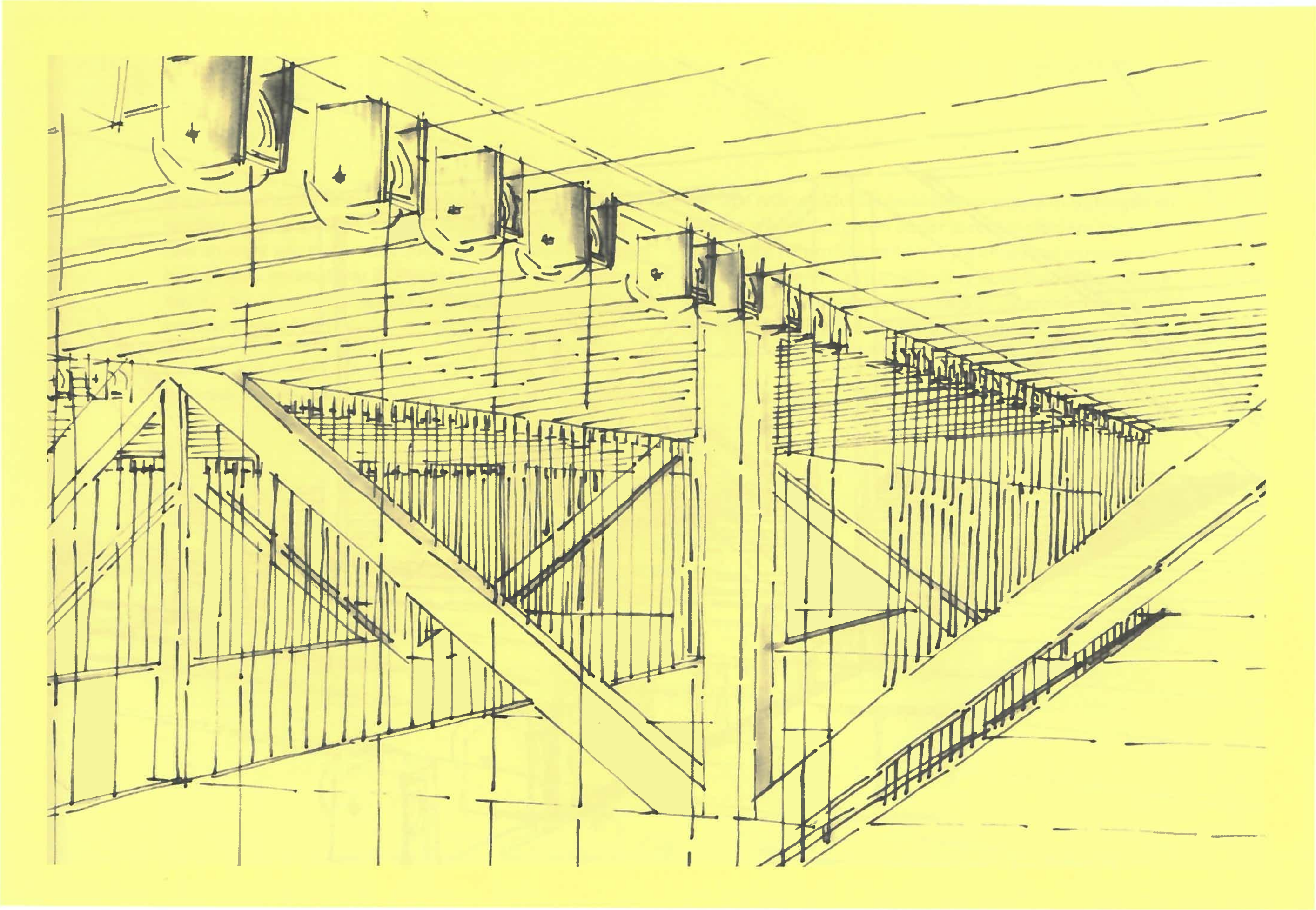

Staalkabels langs het plafond. Illustraties Eric Heldens

overmaatse patatsnijder waarop je niet vrijwillig op je knieën gaat zitten. Omdat de vloer zo open is krijgen veel mensen die last hebben van hoogtevrees een ongemakkelijk gevoel bij het werken op een rollenzolder.

Onder de vloer

Wat is beter, kabels over de vloer of kabels bovenlangs? Voor beide valt wel iets te zeggen. Voorstanders van kabels over de vloer zien grote nadelen in de gordijnen van staalkabels. Ook achten zij de krachtenoverbrenging van de decortrekken op de hoofdconstructie gunstiger. Voorstanders van kabels bovenlangs wijzen op de goede begaanbaarheid van de vloer en het gemak waarmee punttrekken en takelstoelen kunnen worden geplaatst. Voor beide argumenten valt wel iets te zeggen. Geen van beide oplossingen is echt ideaal.

Het zou het mooiste zijn als de staalkabels onder de vloer lopen. Dan heb je er helemaal geen last van. Waarom wordt dat dan niet overal gedaan? Daar zijn op zich goede redenen voor. Ten eerste mis je hijshoogte. Hoe hoger de omloopschijven geplaatst zijn, hoe meer vrije hijshoogte je hebt. Ten tweede is het lastiger een dergelijke installatie te bouwen. Het plaatsen van omloopschijven en het inrijgen van staalkabels gaat een stuk gemakkelijker als je op de vloer werkt. Verder moet je de omloopschijven natuurlijk altijd kunnen bereiken. Als een staalkabel onverhoopt van een schijf afloopt moet je er wel goed bij kunnen. Dat is boven de vloer eenvoudiger dan eronder. Tenslotte is het zo dat een haak van een kettingtakel gemakkelijk kan blijven hangen achter een staalkabel. Staalkabels die onder de vloer lopen zijn lastiger te ontwijken.

Stalen profielen

Waar in Nederland de roostervloer gangbaar is op een rollenzolder zie je in het buitenland vaak een vloer van stalen profielen. Dat stamt uit vroeger tijden. Vroeger heette de rollenzolder ook lattenzolder. De vloer was toen nog gemaakt van houten latten met kleine openingen tussen het hout. Waar die houten latten in Nederland vervangen zijn door roosters, is in veel landen het hout vervangen door staal. Zeker zo stevig als een rooster, maar prettiger om op te lopen. Een lattenvloer is minder open. Je hebt dus minder last van hoogtevrees en je kunt op een lattenvloer ook op je knieën zitten zonder dat je vierkante knieschijven overhoudt. De lattenvloer heeft een ander voordeel: je kunt de staalkabels onder de latten laten lopen. Dat werkt als volgt. Decortrekken zitten in principe 20 cm uit elkaar. De spleet tussen de profielen is 6 cm breed, want die ruimte heb je nodig om een haak (en vooral de knol die boven de haak zit) te kunnen doorlaten. Blijft over een profiel van 14 cm breed. Als je er nu voor zorgt dat de profielen precies boven de staalkabels lopen, kan je hijshaak nooit achter de staalkabels blijven hangen. Boven de omloopschijven komen smalle stroken. Dat zijn gemakkelijk wegneembare roosters. Op deze plek zijn roosters weer beter dan latten. Het is namelijk belangrijk om in een oogopslag te zien of de staalkabels goed op de omloopschijven zitten.

Blijft het probleem van de verminderde hijshoogte. Bij nieuwbouw telt dat minder. Dan is het gewoon een kwestie van een paar decimeters hoger bouwen. In een bestaande bouw kan soms de vloer van de rollenzolder iets verhoogd worden, zoals dat nu is gedaan in Nijmegen. Als de vloer niet omhoog kan moet eerst onderzocht worden of minder hijshoogte aanvaardbaar is. Het gaat om een paar decimeter, dus als de hoogte niet echt kritisch is, kan dat een uitstekend alternatief zijn.

Dit type rollenzolder is inmiddels toegepast in Nijmegen en Oss; de schouwburgen in onder meer Amsterdam en Apeldoorn volgen binnenkort. Op 8 december aanstaande organiseert de VPT een rondleiding in de Stadsschouwburg Nijmegen, waarbij uitvoerig ingegaan zal worden op de voors en tegens van de nieuwe rollenzolder.

Overgenomen uit Zichtlijnen nr 91

UNLIMITED POSSIBILITIES

Sennheiser is a household name for the highest quality professional sound systems available world-wide. With its incomparable range of cordless microphone systems, Sennheiser offers unlimited possibilities.

For live music, theatre and radio and TV broadcasts, Sennheiser provides exceptionally reliable and flexible performance in the most professional manner. The most advanced bodypack transmitters, discreet clip-on microphones, camera receivers for TV productions, modular multi-channel systems, and of course cordless in-the-ear receivers. Sennheiser offers the absolute highest quality in this area, as witnessed by the numerous awards it has won for its products.

But it's not just this unequalled product range that has taken Sennheiser to the top. Customers also draw great benefit from the project advice and technical support on offer. In this way, you can be certain that the Sennheiser equipment you purchase is the perfect match for your specific wishes.

And above all, don't worry a single moment about the frequencies to use. Whatever your requirements, Sennheiser will take care of them for you.

Just about every musical and theatre production on the planet makes use of Sennheiser audio systems. Throughout the world, countless stage artists, theatres and congress centres have chosen Sennheiser.

Sennheiser - when it's got to work

SENNHEISER

Sennheiser Nederland BV, Tel: +31(0)36 535 84 44, Fax: +31(0)535 84 99, E-mail: info@sennheiser.nl
Sennheiser Belux bvba, Tel: +32(0)2/466 44 10, Fax: +32(0)2/466 49 20, E-mail: info@sennheiser.be

FATAL ATTRACTION
DIEREN OP VRIJERSVOETEN

FILIP BURGELMAN

Tentoonstellingen opzetten beperkt zich al lang niet meer tot het "braaf ophangen" van een bepaald verhaal. Voor vormgevers en technici is het een uitdaging om de aanwezige ideeën om te zetten in drie dimensies, bestemd voor een soms zeer divers publiek. Deze moeilijkheidsgraad is niet te onderschatten zoals blijkt uit dit verslag.

Iedereen vraagt zich wel eens af hoe het komt dat die onbeschrijfbare magie zich van een mens meester maakt wanneer die op zijn levensweg een ander mens ontmoet die een zodanige impact op hem heeft dat er allerlei eigenaardige dingen gebeuren. Op welk ander moment maken zodanige gevoelens zich van de mens meester dat hij erdoor 'van kleur verandert' omdat hij begint te blozen wanneer zijn blik die van de ander kruist bij het eerste oogcontact? Tijdens welk ander ritueel dan het verleidingsritueel doet men dermate z'n uiterste best om er zo goed mogelijk uit te zien en hopelijk zo in de gratie van die ander te vallen? Waarbij de meest houterige dansers zich plots ontpoppen tot sierlijk zwierende prima donna's en daardoor tijdens dat magische moment het universum tijdelijk ontsluiten tot de ruimte die zij al dansend beschrijven?
In het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen heeft tot 18 april 2004 een tentoonstelling plaats die toont dat in het dierenrijk een analoge liefdescommunicatie bestaat en die duidelijk laat zien dat ook dieren van kleur veranderen, zich tot hun mooist transformeren of zichzelf ontpoppen tot onweerstaanbare danspartners tijdens het liefdesritueel. In een coproductie van bovenvermeld instituut met twee andere nationale natuurhistorische musea, het Muséum national d'Histoire naturelle te Parijs en Naturalis te Leiden, wordt op een didactische en interactieve manier inzicht verschaft bij de manier waarop in het dierenrijk codes, signalen, geluiden, geuren, rituelen enz. gebruikt worden tijdens de liefdescommunicatie.

Bij het begin van de eigenlijke tentoonstelling is een gebogen rood geverfde wand met een serie kadertjes van 'huwelijksportretten' van dierenkoppeltjes; de introductie op het liefdesleven van onze tegenhangers. Een zelfde wand is er ook aan het einde van de tentoonstelling, maar dan zijn het familieportretten! De expo toont vooral wat er tussen beiden momenten zoal gebeurt, en ook wel eens misloopt.
Dergelijke producties - waar nadrukkelijk de actieve deelname van het publiek, klein én groot, gestimuleerd wordt - hebben alvast het voordeel dat ze zeer direct appelleren aan een natuurlijke, menselijke reflex om dingen te doen die eigenlijk niet mogen, zeker niet in een museale context. En op dat vlak is het grootste deel van de expo inderdaad een prettig flaneren langs knopjes, schakelaartjes, wieltjes en piepgaatjes waar allerlei geluiden uitkomen, beelden aan- en uit floepen, geuren zich verspreiden, dingen ergens uitspringen enz. Omdat deze tentoonstelling verschillende museale contexten moet aangaan, dienen de vormgevers een strategie te ontwikkelen die zal toelaten dat de tentoonstelling zich aan elke wisselende museale context kan 'aanpassen'. Voor de vormgever kan dit een extra aanleiding zijn om bijvoorbeeld licht aanpasbare scenario's te bedenken om op een minimale manier telkens opnieuw een dialoog aan te gaan met de nieuwe tentoonstellingsomgeving.

Bij het binnenkomen valt vrij snel op dat met dit gegeven veel te weinig rekening is gehouden. De eerste indruk die ontstaat, is die van een set min of meer identiek meubilair die zonder veel planmatige organisatie in de ruimte is neergezet.

Dit eerste deel van de tentoonstelling gaat over de manier hoe in het dierenrijk potentiële verliefden door een soms zeer geraffineerd spel van codes, gedragingen en signalen aan elkaar duidelijk maken dat de biologische klok op voortplanting staat. U moet maar eens gaan kijken hoe zo'n onelegante en stijve hark als de mannetjesstruisvogel transformeert tot een sierlijk dansende Casanova om in de gratie van een vrouwtjesstruisvogel te vallen! Om deze 'first dates' aanschouwelijk te maken, zijn autonoom opgestelde displays in een schijnbaar willekeurige slagorde in de ruimte opgesteld. Ze zijn vervaardigd uit gefineerd multiplex en vormgegeven volgens een eenvoudig, zelfdragend principe. Elk display is opgedragen aan een bepaald dier en voorzien van telkens drie informatieniveaus: het (opgezette) dier in kwestie met de wetenschappelijke, Latijnse en drietalige (Nl, Fr, Eng) benamingen, een beknopte uitleg over het verleidingsritueel en een toelichting over hoe het interactieve gedeelte dient gebruikt te worden.

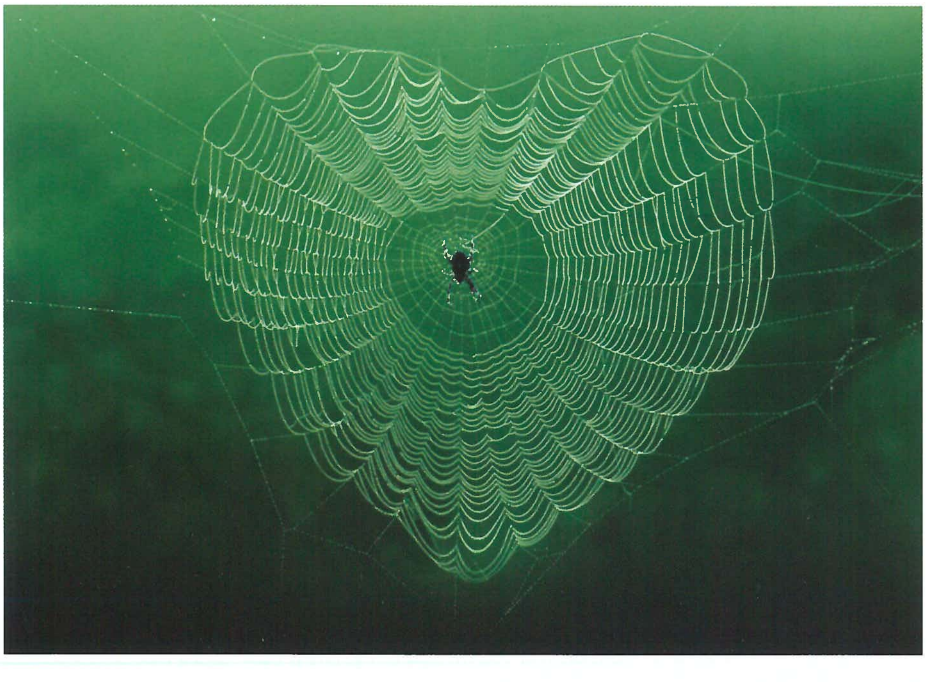

Bedoeling hiervan is de bezoeker hetzelfde te laten ervaren of dingen te laten doen als het dier in kwestie ervaart tijdens het verleiden of verleidt worden: brullen als een bronstig hert, trommelende geluiden herkennen van een spin of het slijmspoor volgen aan een draadje van een slak. Het louter didactische aspect van de displays is overtuigend en blijft in de geest hangen. Dit komt vooral omdat alle noodzakelijke informatie, in casu het dier of een afbeelding ervan, de toelichting bij ritueel en het interactieve gedeelte, duidelijk leesbaar, overzichtelijk en in hetzelfde blikveld liggen. Als bezoeker flaneer je met een zekere gretigheid en nieuwsgierigheid van display naar display om op knopjes te kunnen drukken, aan touwtjes te trekken, je neus in een gaatje te steken, aan wieltjes te draaien, om zo suggestief hetzelfde te ervaren als onze biologische tegenhangers.
Gegroepeerd in een meer ruimtelijke context komt het geheel echter veel minder overtuigend over. Soms kan men zich als bezoeker niet van de indruk ontdoen op een vakantiebeurs te vertoeven. Dit heeft vooral te maken met de afstandelijkheid van de opgestelde displays tegenover de bestaande ruimte. De displays zijn inderdaad 'geplaatst' zonder meer, en er overheerst een zeer neutraal en steriel beeld bestaande uit informatiedragers die even goed wat anders zouden kunnen bevatten, vakantiebrochures bevoorbeeld. Zeker in de weinig tot de verbeelding sprekende bestaande architectuur had zelfs een minimale ingreep op de bestaande ruimte en architectuur deze scherpe tegenstelling kunnen ombuigen in een dialoog met die ruimte. Men had in deze ruimte bijvoorbeeld een zekere sfeer kunnen creëren door middel van een aangepast verlichtingsconcept. Jammer genoeg was de verlichting in deze ruimte vooral functioneel en uiteindelijk zelfs beeldverstorend.

Het tweede deel van de tentoonstelling handelt over de manier hoe de verschillende verleidingssignalen van dieren 'aangepast' dienen te worden aan de natuurlijke context waarin ze moeten functioneren: in het water en in de lucht. Hiervoor werden grotere, meer prominent in de ruimte aanwezige displays ontworpen waarop een vergelijkbare didactische manier dezelfde informatieniveaus (dier, ritueel, interactief deel) aanschouwelijk worden. Refererend aan golfbewegingen uit de zee staan deze displays eveneens eerder willekeurig in de ruimte opgesteld.

In tegenstelling tot de eerste displays echter, was de informatie niet binnen hetzelfde blikveld leesbaar. Men moest om of over het bankgedeelte van de display stappen om aan de andere kant het vervolg van de info te gaan oppikken. Sommige displays draaiden om hun as, andere weer niet. Hierdoor gaf je als toeschouwer vrij snel de moeite op om langs knopjes, hendeltjes en wieltjes te flaneren en ging men vrij snel over naar het volgende deel van de tentoonstelling. Indien het de bedoeling was van de ontwerper om in groep rond een display te blijven praten en samen dingen te ervaren, werkte deze setting wel.

Gezien vanuit een grotere ruimtelijke schaal kon ook deze setting echter niet van onder de banale randarchitectuur heenkomen. En zelfs de uitvergrote, geabstraheerde voorstellingen van archetypen zoals wieren en algen komende uit de natuurlijke context van de dieren waarvan sprake in de displays, konden dit contrast niet ombuigen. Integendeel, ze hadden eerder het effect nog meer aandacht te vestigen op de weinig inspirerende omgevingsarchitectuur. Mogelijk had hier met een bepaalde vloerbekleding de suggestie gewekt kunnen worden dat het over een bepaalde omgeving ging, namelijk de zee. Nu staan deze displays als neutraal toonmeubilair op de al even neutrale betegelde vloer.

Lag het probleem dan bij het feit dat de vormgevers in het 'verkeerde' of 'onaangepaste' museum aan de slag moesten? Er is reden om te geloven van niet, want alvast het derde deel van de tentoonstelling toonde aan dat, mits een eenvoudige en minimale vormgeving die meer op de bestaande ruimte inwerkte, wel spanning in banale bestaande architectuur kon gecreëerd worden. Dit derde gedeelte handelde over de gevaren en rivaliteiten die ook bij dieren tijdens het verleidingsproces de kop kunnen opsteken. Om uitdrukking te geven aan deze 'dreigende' en 'gevaarlijke' situatie, werden door middel van een achtergrond van uitvergrote in zwarte staalplaat uitgesneden profielen, deze rivalen en vijanden gesuggereerd. Het is een techniek die sterk appelleert aan het figurentheater en schaduwspel. Het feit dat door de uitvergroting een veel suggestievere sfeer in de ruimte opgeroepen werd, maakt dat de toeschouwer met meer betrokkenheid dit deel van de expo beleeft.

In een laatste etappe ten slotte, werden door middel van een korte filmvoorstelling een aantal parallellen getrokken tussen de manier waarop ook wij als mens een soms uiterst geraffineerd patroon ontwikkeld hebben bij het verleiden, aantrekken én afstoten van onze respectievelijke partners. Een weinig tot de verbeelding sprekende cirkelvormige projectieruimte werd hiervoor als een soort symbolische voorstelling van het universum geïnstalleerd, begrensd met roterende panelen waarop uitvergrote afbeeldingen van de mens te zien waren. De projectie zelf, een filmisch knap gemonteerd werkstuk charmeerde de toeschouwer in die mate dat het vanzelfsprekend werd dat we inderdaad niet zo heel erg veel verschillen van onze flirtende, verleidende, dansende en uiteindelijk de liefde bedrijvende viervoetige, gevleugelde of gevinde tegenhanger.

Eigen aan dergelijke reizende exposities is het neutrale en functionele karakter van de tentoonstellingsdisplay, het moet namelijk in elk museum passen. Toch hadden een aantal minimale ruimtelijke scenario's een sterkere inlevingsnabijheid maximaal kunnen suggereren. Een roterende glitterbol had een optie kunnen zijn om de ruimte waar de zeedieren aan bod kwamen van een extra dimensie te voorzien. Net zoals een mimespeler zich een plek toe eigent door bijvoorbeeld een tapijtje voor zich uit te rollen om zijn universum tijdelijk af te bakenen, hadden zeer eenvoudige ruimtelijke ingrepen een zelfde plek kunnen suggereren om het eveneens tijdelijke en vooral 'superieure' verliefde universum van de dierenkoppels in scène te brengen, door misschien een 'tapijt' van grasmatten uit te spreiden waar de landdieren aan bod komen. Verwijzend naar de steeds roterende biologische voortplantingsmachine die ook bij dieren om de zoveel tijd in gang wordt gezet, had een groepsopstelling volgens de ruimte die beschreven wordt door bvb. een circusarena deze suggestie van cyclische voortplanting kunnen tonen.

Op de terugweg maakt een dromerig mijmeren zich van de toeschouwer meester. Daarbij borrelen referenties naar zijn eigen verleidingsgeschiedenis op terwijl hij daarbij terugdenkt aan de liefdescapriolen uit het dierenrijk die hij net leerde kennen. Een tentoonstelling die een dermate betrokkenheid weet te stimuleren én vast te houden, is alvast inhoudelijk geslaagd. Allicht had die betrokkenheid van een hoger niveau kunnen zijn, als ook de vormgeving meer had bijgedragen tot een suggestief geheel waarbij vorm en inhoud samenvielen, en zich niet beperkt had tot een louter functioneel aanschouwelijk maken van allerlei dierlijke verleidingsprocessen.

VAN 8 OKTOBER 2003 TOT 18 APRIL 2004 IN HET MUSEUM VOOR NATUURWETENSCHAPPEN BRUSSEL

Foto's IRSCNB-KBIN Th.Hubin

RHINO RIGS

HIJSTECHNIEK: TRAININGEN
RIGGING: ADVIES & ONTWERP
TREKKEN, KLIMTAKEL & TRUSS
TRUSS: KEURINGEN & INSPECTIE

'Door Ervaring Hijser'

Drs. RINUS BAKKER
DOLLARD 300 9204 CZ DRACHTEN
Tel: +31 (0) 512 - 547 475
Mob: +31 (0) 6 - 532 88 4 77
Fax: +31 (0)512 - 547 815
E-mail: bakker.walda@planet.nl

OVER 20 YEARS OF EXPERIENCE

Is ontsnapping mogelijk aan Murphy's Law?
Cursus volgen?
Vraag naar het programma 2002-2003

BEZOEK DE

VAKBEURS THEATERTECHNIEK

Dè ontmoetingsplaats voor iedereen die meer wil weten over de technische faciliteiten rond podiumkunsten en zakelijke evenementen zoals licht, geluid, trekkenwanden, tribunes, hijstechnieken, theatertextiel, meubilair etc.

GRATIS TOEGANG! Entreekaart niet nodig!

Openingstijden maandag 26 januari 2004 van 11.00 - 20.00 uur
dinsdag 27 en woensdag 28 januari van 10.00 - 17.00 uur

Informatie? kijk vooral op **www.vakbeurs-theatertechniek.nl**
Nog vragen? bel dan het Secretariaat: 0031 71 301 05 94 of
e-mail: info@vakbeurs-theatertechniek.nl

Vakbeurs Theatertechniek 26, 27 en 28 januari, Statenhal, Den Haag, Nederland

TREFPUNT VOOR PROFESSIONALS

VARIA

ACF 2003 BRUSSEL

Vermits vooral veel aandacht ging naar TV, video en klankapparratuur, was deze beurs ietwat teleurstellend voor de theatertechnicus. Opvallende nieuwigheden waren:

PANDORA

Verticale chaintrack waarmee elementen zoals bewegend licht op en neer bewogen kunnen worden, DMX gestuurd.
Deze werden al gebruikt in de Clouseau Theater Tour van dit jaar.
Een nieuwigheid voor de toekomst vormen zeker de LED sterrenhemels, waarbij elke LED apart van kleur kan wisselen, bediend door een DMX gestuurde LED-controller.

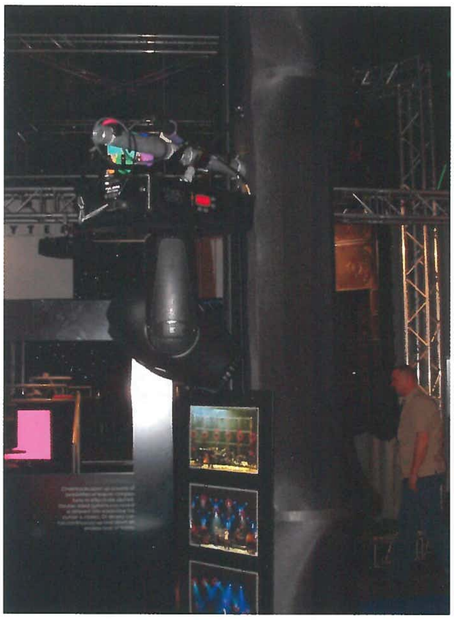

MBN EVENTPRODUCTS

Op de beurs zagen we ook veel speciale effecten voor hoofdzakelijk film, zoals sneeuw en windmachines, maar ook deze stand uit Duitsland met silkflames in alle vormen en maten.

LAGOTRONICS

Meer LEDs, niet alleen bij Lagotronics, maar ook bij vele andere firma's.
De LED technologie wordt zowel gebruikt in RGB kleurmengingsstrips en -vlakken, maar ook als effectieve lichtbron.
De lichtopbrengst stijgt bijna met de dag, en heeft al volop toepassingen in de nieuwste binnenhuisverlichting.
Het is nu nog slechts een kwestie van tijd voor de eerste LED armatuur in de theaters zullen verschijnen.

PAINTING WITH LIGHT

PWL stond er met de WYSIWYG-bus.
WYSIWYG is een computersysteem dat de gebruiker toelaat virtueel en in 3D een decor uit te zetten en er alle types spots rond te hangen, en zo op voorhand en virtueel alle lichtstanden te maken en wijzigingen aan te brengen.
Op de locatie dient men dan enkel het lichtplan in te hangen en enkele pré-focus posities aan te passen, en men is speelklaar.
Dit kan een belangrijke tijdswinst opleveren.
Behalve de WYSIWYG-studio beschikt Painting With Light ook over een VIP trailer waarin twee volledige WYSIWYG-sets staan opgesteld.
Deze wordt vaak ingezet op grote festivals, waar de lichtontwerpers van de verschillende artiesten hun show kunnen voorbereiden terwijl het festival al bezig is.
De lichtstanden kunnen dan overgebracht worden naar de lichttafel in de FOH (eventueel draadloos!) zodat de light operator onmiddellijk de show kan draaien.

De Golden Eyes Contest zijn een traditie geworden op de ACF. De audiovisuele wereld kijkt er dan ook met enthousiasme naar uit. De *Lighting Award* voor een innovatief product werd dit keer uitgereikt aan ADB-TTV Lighting Technologies voor hun vernieuwende profielschijnwerper WARP.

IVO KERSMAEKERS

J.T.S.E. 2003 – PARIJS

De diversiteit aan metro-uitgangen en hun omgeving is zeker voer voor een boeiende studie. In het oosten van Parijs, vlakbij de Seine, ligt metrohalte Cour St-Etienne. Bij het buitengaan van deze halte, kom je terecht in een 19de eeuws dorp.
Vroegere wijnopslagplaatsen ontworpen door architect Lheureux zijn nu geklasseerde gebouwen en herbergen restaurants en winkels evenals een merkwaardig museum van kermis- en circusspelen. In de 'Salons de Musique' (1.700 m^2), een van deze museale ruimtes, vond dit jaar de J.T.S.E. 2003 plaats waaraan zo'n 55 standhouders deelnamen, onder andere ook de Belgische bedrijven Serviotec en Ghigny-Pandora.
Het geheel oogde professioneel en tegelijkertijd ontspannend.
Een discussie die steeds terugkomt bij de theatertechnische beurzen is het al dan niet organiseren van nevenactiviteiten onder de vorm van congressen en debatten.

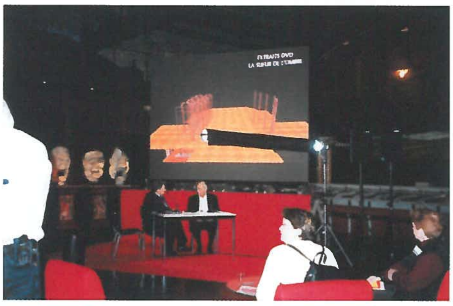

Voor deze uitgave verkozen de organisatoren een live T.V.-studioformule. AS-journalisten interviewden de deelnemers in verband met hun realisaties en hun producten. Een interview duurde ongeveer 15 minuten en kon via beeldschermen in de volledige tentoonstellingsruimte gevolgd worden.
Het is een aangename en badinerende formule, maar niet echt diepgaand. Lezingen en demonstraties blijven noodzakelijk.
Natuurlijk konden de talrijk opgekomen professionelen van gedachten wisselen met de standhouders. Dit soort van contact blijft, niettegenstaande de opkomst van internet en website, essentieel in deze branche.

RW

TAKE A RIDE
WITH
DEE SOUND & LIGHT

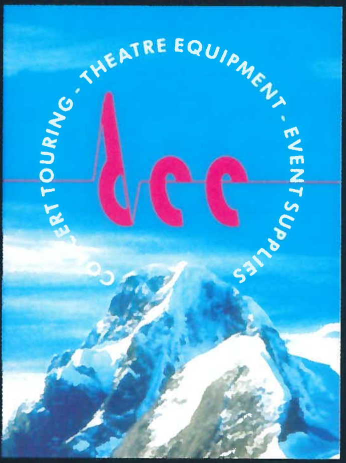

DEE TRANSPORT SERVICE
MOVING IN ART

RENTING
DEE SOUND & LIGHT
HOEK 76 UNIT 73
B-2850 BOOM
TEL.: ++ 32 3 844 01 92
FAX: ++ 32 3 844 22 49
HTTP://WWW.DEE.BE

TRUCKING
DEE TRANSPORT SERVICE
BOOMSESTEENWEG 400
B-2610 ANTWERP
TEL.: ++ 32 3 825 40 36
FAX: ++ 32 3 830 16 48
HTTP://WWW.DEE.BE

Joystick

JOYSTICK AUDIO
Advies en Verkoop alle Pro Audio merken
NIEUW!!!

STUDIO BOX
Modular Acoustic Booths

Geluidsdichte repetitieruimte, regie, studio
een ruimte op maat, klein of groot
modulair, eenvoudige stofvrije plaatsing op één dag

Recente realisaties CC Ter Dilft Bornem, 2 Reel Rotterdam

contacteer:
Raf Lenssens
Joystick audio Luchterenstraat 25 A 9031 Drongen
Tel: 09/2363718 Fax: 09/2363719
GSM: 0475/669849 joystick@skynet.be
www.joystick.be

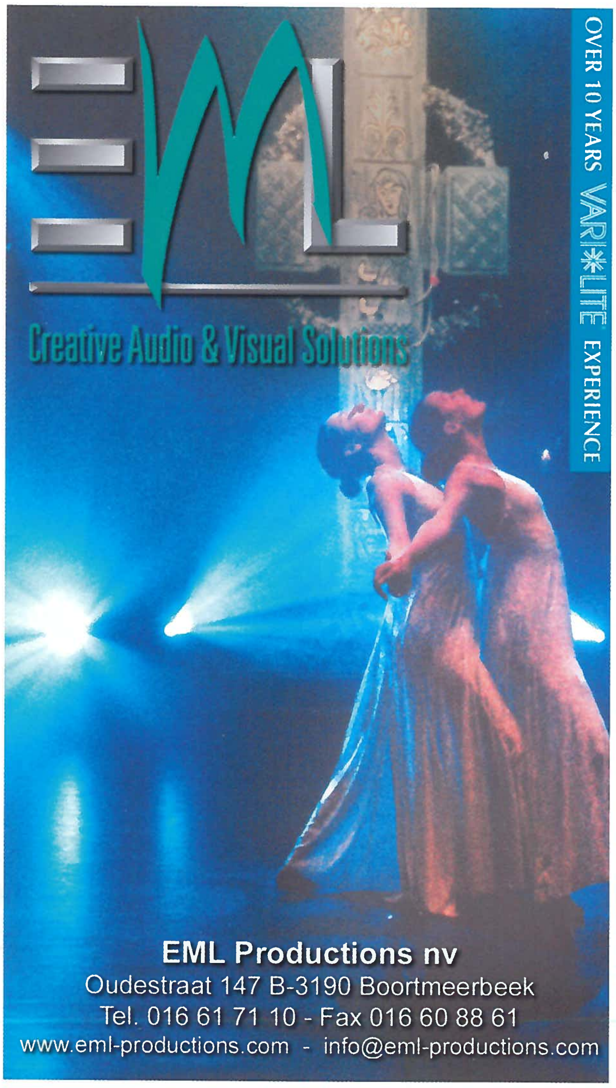

tijdschrift over theater, dans
etcetera ●●●
alle info en meer:
http://etcetera.vgc.be

B BASTT-NIEUWS

BASTT VZW CURSUSSEN 2003-2004

CURSUS KLANK EN GELUID

Deze cursus richt zich tot ervaren polyvalente technici die zich willen specialiseren in klank en geluid.

Deel 2
Microfoons en toepassingen akoestiek
Docent: Eric Sierjacobs
Tijdstip: woensdagen 4, 11, 18 en 25 februari 2004 telkens van 14.00 tot 21.00 uur.
Plaats: CC Ter Vesten, Zwarte Dreef 2, B-9120 Beveren
Maximum aantal deelnemers: 16
Prijs (incl.lunch):
BASTT-leden: 220 euro
Niet-leden: 250 euro

Deel 1
Luidsprekers en versterkers.
1. Algemene akoestische kenmerken en basisbegrippen
   Psycho-akoestische kenmerken en fenomenen
   Versterkers: soorten en toepassingsgebieden
2. Luidsprekers: types en toepassingsgebieden
   Luidsprekerkenmerken zoals spreiding, gevoeligheid, drop van luidheid e.d.
3. Luidsprekers: vervolg
   Concept: konkreet uittekenen en berekenen van installaties, geschikt voor specifieke toepassingen.
4. Hands on: demo's, tests, computer design van installaties.

Docent: Daniël de Bouck
Tijdstip: voorjaar 2004 (datum wordt later meegedeeld via de website)
Plaats: CC Ter Vesten, Zwarte Dreef 2, B-9120 Beveren.
Maximum aantal deelnemers: 16
Prijs (incl. lunch):
BASTT-leden: 280 euro
Niet-leden: 310 euro

Evaluatie:
Dit aanbod komt in aanmerking voor de vereiste vorming in het kader van de vormingsplicht voor ambtenaren. Het attest wordt uitgereikt op basis van de volgende evaluatiecriteria:
- aanwezigheid
- actieve participatie

Aandacht:
Men kan voor deze cursus ook per deel afzonderlijk inschrijven.
Voor bijkomende inlichtingen kan men zich wenden tot het BASTT-secretariaat.

Info en inschrijvingen op het BASTT-secretariaat:
- Tel.: 02 215 08 52
- Fax: 02 241 44 76
- E-mail: bastt@bastt.be
- KBC: 402-5525161-38

BASISCURSUS THEATERTECHNIEK VOOR PROFESSIONELEN 2004.

De theoretische en praktische grondslagen van de algemene theatertechniek vormen de hoofdlijnen van de cursus.

Programma:
- maandag 7 juni 2004
- kennismaking
- rigging - theorie
- rigging - praktijk
- wetgeving over veiligheid op het toneel
- ontstaan van een theaterproductie
- dinsdag 8 juni 2004
- mechanische hulpmiddelen
- lichttheorie
- theatertechniek en Internet: een kleine verkenning
- woensdag 9 juni 2004
- klanktheorie
- dimmers - lichtregelaars
- opdracht praktijkoefening
- reisvoorstellingen en hun problematiek
- donderdag10 juni 2004
- PA - geluid
- in het kader van de praktijkoefening: decor + licht + geluid
- bespreking
- vrijdag 11 juni 2004
- uitwerking praktijkoefening op de scène: decor + licht + geluid
- presentatie resultaat + evaluatie

Het wordt een zwaar rooster, maar enthousiasme en interesse garanderen een prima resultaat.
De cursisten moeten bij voorkeur in het theatertechnische beroep staan. Voor zover er plaatsen beschikbaar zijn, zijn ook amateurs welkom.
Cursisten die geen of weinig elementaire kennis betreffende elektriciteit hebben, raden wij aan zich vooraf te documenteren.
Aansluitend bij deze cursus organiseert BASTT in de maand september een examen waaraan de cursisten gratis kunnen deelnemen. Zij ontvangen hiervan een attest.

Tijdstip:
Datum: van maandag 7 tot vrijdag 11 juni 2004
Plaats: PCT-Dommelhof in Neerpelt.

Prijs:
Het cursusgeld bedraagt 400 euro voor BASTT-leden.
Niet-leden betalen 500 euro.
Een voorschot van 100 euro dient gestort te worden bij de inschrijving, het saldo voor 15 april 2004, op rekeningnummer 402-5525161-38 van BASTT vzw met vermelding Basiscursus Theatertechniek 2004.

In de cursus zijn begrepen:
- Het lessenpakket
- Vier overnachtingen in Dommelhof
- Ontbijt, middagmaal, avondmaal en tweemaal per dag koffie.

Aandacht:
Wacht niet te lang met uw inschrijving want het deelnemersaantal is onherroepelijk beperkt tot 36.

BELANGRIJK:
BASTT tracht het bijscholingsaanbod aan redelijke prijzen te organiseren. Daarom rekenen we er ook op dat wie zich inschrijft, ook daadwerkelijk deelneemt. De voorbije jaren hebben we enkele onprettige ervaringen gehad met laattijdige annulaties. Daarom volgende afspraken:
- wie één maand vooraf annuleert, krijgt alle kosten terugbetaald
- wie 14 dagen vooraf annuleert, krijgt 50% terug, wie nog later annuleert, betaalt de volledige prijs. Wij hopen dat u begrip hebt voor deze regeling.
Indien er tegen eind maart 2004 onvoldoende inschrijvingen zijn, wordt de cursus verplaatst naar 2005.

BOEKEN TENTOONSTELLINGEN

BÉA MIGOM : "THEATER TAPTOE"

Theater Taptoe is 35 jaar jong en dat hebben zij op 14 november jl. gevierd.
In het Publiekstheater Minnemeers bouwden zij voor die gelegenheid een overzichtstentoonstelling en stelden hun nieuwe publicatie voor: "35 jaar Theater Taptoe" opgesteld door Béa Migom met prachtige foto's van Luk Monsaert.
Deze uitgave is het vervolg op het boek "De touwtjes los, de wereld in" dat verscheen naar aanleiding van hun 20-jarig bestaan. De artistieke leiding is nu in de handen van Luk De Bruyker. Wij wensen hem en het Taptoe-gezelschap nog vele creatieve jaren!

Prijs: 10 euro + 2,50 euro verzendingskosten
Te bestellen bij:
Theater Taptoe
Forelstraat 91c
9000 Gent
Tel: 09 223 67 58
E-mail: info@theatertaptoe.be

RUDOLF LABAN : "ESPACE DYNAMIQUE - TEXTES INÉDITS, CHOREUTIQUE, VISION DE L'ESPACE DYNAMIQUE"

Rudolf Laban (°1879) kan men beschouwen als de allergrootste theoreticus van de dans. Hij zocht naar de wetten van de natuurlijke bewegingsharmonie waarbij hij uitging van het universele, aangeboren ritmisch gevoel. In theoretisch opzicht was hierbij vooral belangrijk dat Laban zich bovendien concentreerde op beweging als een expressievorm van innerlijke gemoedstoestanden. Hierdoor werd Laban de geestelijke vader van het (midden-) Europese of Duitse dansimpressionisme, de zo geheten 'Ausdrucktanz'.

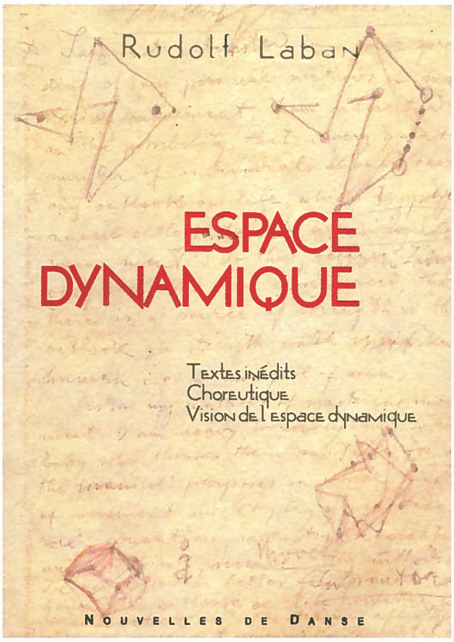

Die theorie toetste Laban aan de praktijk door zijn ruime ervaring als danser en choreograaf. Als danstheoreticus is Laban ongeëvenaard. Zo was hij de grondlegger van een buitengewoon invloedrijk systeem voor dans- en bewegingsnotatie, de zogeheten labanotatie.
In deze uitgave van "Nouvelles de Danse" vindt men onuitgegeven teksten met o.a. Labans'visie omtrent de materialisatie van de ruimte of de ruimtelijke perceptie van de materie, geïllustreerd met tekeningen en grafieken.

Prijs: 25 euro
Serie: Nouvelles de Danse
Uitg.: Contredanse - Bruxelles 2003
ISBN: 2-930146-21-4

LONDON

"The Lord of the Rings Motion Picture Trilogy – 'The Exhibition' "

Opzet, concept en uitwerking van deze tentoonstelling zijn op zo'n manier samengesteld dat de beklemmende ondertoon die de regisseur Peter Jackson zo graag in al zijn scenes wilde krijgen, hier tot zijn recht komt.
Kosten noch moeite werden gespaard om de indrukwekkendste attributen of beelden na te bouwen. Hoewel de expositieruimte van deze tentoonstelling niet zo groot is, is ze zonder meer groots en geslaagd.

Tot 11 januari 2004
Science Museum – London
Info Expo 0044 870 870 484 63
www.sciencemuseum.org.uk

BRUSSEL

"Il Futurismo" (1909 – 1926)

Het parcours begint met een knaleffect; op het podium van de lege benedenzaal staat een reconstructie van het feëerieke decor dat Giacomo Balla ontwierp voor Stravinsky's "Vuurwerk". Met de muziek nog in de oren wandel je de eigenlijke tentoonstelling binnen. Die is chronologisch opgebouwd en bevat ensembles van alle belangrijke figuren van het futurisme. Het meesterwerk is ongetwijfeld het beeld van Umberto Boccioni, waarvan de titel een programma op zichzelf is: "Eenmalige vormen van continuïteit in de ruimte."

Tot 4 januari 2004
Museum van Elsene
J. Van Volsemstraat 71
Tel.: 02 515 64 22
www.musee-ixelles.be

AMSTERDAM

"De Oriënt in de Opera Nu."

Op dit moment is in het Theatermuseum van Amsterdam de tentoonstelling "De Oriënt in de Opera Nu" te zien. Tegelijkertijd kan men in het Van Gogh Museum de tentoonstelling "La Scala. De opera en de Oriënt, 1780 – 1930." bekijken, die in samenwerking met het Theater Instituut tot stand kwam.
Beide tentoonstellingen zijn gewijd aan de theatervormgeving van opera's, die zich afspelen in exotische, oosterse landen. Het Theatermuseum brengt in beeld hoe scenografen van onze tijd het Oosten in een aantal Nederlandse operavoorstellingen hebben vormgegeven. Het Van Gogh Museum laat zien welke middelen architecten en decorateurs in de 18de en 19de eeuw gebruikten om de Oriënt neer te zetten in operavoorstellingen van het beroemde muziektheater "Le Scala" in Milaan.

Tot 19 april 2004
Theater Instituut
Herengracht 168
1016 BP Amsterdam
info@tin.nl www.tin.nl

YAMAHA

Meet the whole family

Now available from stock at Amptec !

01V96
DIGITAL MIXING CONSOLE

Like its predecessor, the 01V96 is an ideal mixer for small-to-medium permanent or mobile installations, with significant upgrades that include improved sound quality plus new computer and ADAT interfaces.

02R96
DIGITAL MIXING CONSOLE

The 02R96 inherits the key features of the DM2000--24-bit 96kHz audio, Surround Monitoring, Studio Manager and DAW Control--into the same footprint size as the original 02R. Both the control surface and user interface have been enhanced to allow analog-style hands-on operation, and the work surface houses 16 user-defined keys available for assignable functions.

DM1000
DIGITAL PRODUCTION CONSOLE

The DM1000 delivers 48 channels of 24-bit/96 kHz audio, effects and processing on every channel, extensive surround production features, integrated control for digital audio workstations and automated recording into a very compact, rack mountable package.

DM2000
DIGITAL PRODUCTION CONSOLE

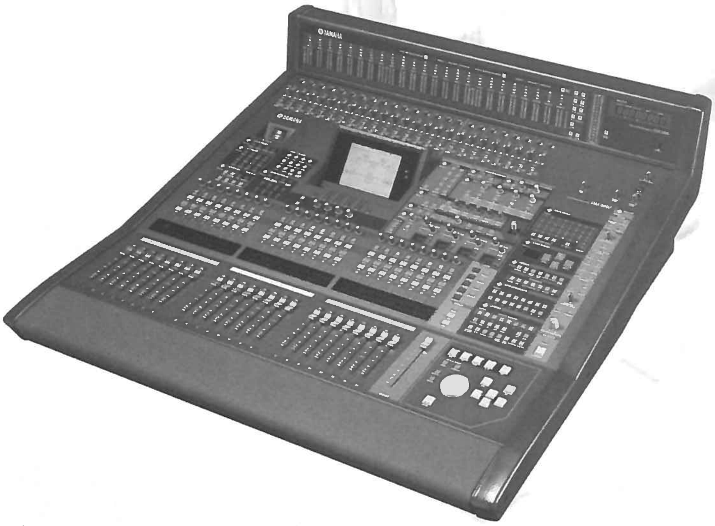

The DM2000 has 96 input channels, extensive surround production features, integrated digital audio workstation control and provides more than nine times the processing power of the Yamaha 02R. While in 96k mode, there is no loss of any inputs or outputs. This has been made possible by utilizing the newly developed DSP7 LSIs with 32-bit (accumulative 58-bit) internal processing.

AMPTEC
professional sound solutions

Duifhuisweg 11 - Industriezone "Het Dorpsveld" - 3590 Diepenbeek - België
http://www.amptec.be - sales@amptec.be - Tel: +32 (0) 11/28.14.58 - Fax: +32 (0) 11/28.14.59

ALP LIFT®
kwaliteit op hoogte
la qualité en hauteur
hoogwerkers
nacelles élévatrices
montageliften
nacelles
www.alplift.be
3003-001